

The Pupils of the Master of Abstractions
Abstractiones Digbeianae, Regiae & Venetae
 edited by
Sten Ebbesen, Mary Sirridge & Paul Streveler¹

§1 Magister Abstractionum

By the late 13th century a tradition had grown up at the university of Oxford for treating certain logical treatises produced earlier in the century as standard works of reference. The *Abstractiones* of some Richard,² is a case in point. This work had acquired the status of a classic by the end of the century and remained in use during the first decades of the 14th c. The author of this model collection of sophismata was commonly referred to as *Magister Abstractionum* just as Peter the Lombard was called *Magister Sententiarum* by the theologians. But while the Lombard was used both in Paris and in Oxford, there is no sign that anyone on the Continent read the Master of Abstractions. Five, somewhat different, versions of his text are known from manuscripts all dating from the late 13th or early 14th c. (B = Bruges: SB 497; K = Copenhagen: KB frgm. 1075; D = Oxford: Bodl. Digby 24, C= Corpus Christi College 293B; P = Paris BNF 14069). An unpublished edition by Sirridge & Streveler exists.

References and quotations occur in a number of texts from the decades just before or just after 1300, all of which are certainly English:³

1. *Sophismata Ioannina altera*, ms Cambridge, St John's D.25: 87r (S3, just called "Magister"). 2. *Sophismata Orielsensia*, ms Oxford, Oriel 33: 389rA (S2); 407vA. (S15). 3. *Sophismata Veneta*, ms Venezia, Marc. lat. Z.302: 3a. *S. Ven. Prima* 56rB (S1 = *S. Wig.* S12), 76rA (S5), 87vA (S8). 3b. *S. Ven. Vltima* 212vB (S3 = *S. Wig.* S3). 4. *Sophismata Wigornensia*, ms Worcester, Cathedral Library Q.13: 26vB (S3 = *S. Ven. Vlt.* S3), 42rB (S12 = *Sophismata Veneta Prima* S1) and 45rB (S13) – S12 and S13 are both by one John Berwick. 5. Anon., *Quaest. Arist. SE*, ms Venezia. Marc. Z.302 : 195vB; there mentioned together with a "Magister circa signa", who also appears in S2 of *Sophismata Veneta Altera* (same ms., f. 174rA), and is probably none other than the author of the treatise *Distinctiones sophismatum* 2.13 found on ff. 1-55 of the same ms, and in several others. 6. Ockham, *Summa Logicae* 3.1.4. 7. Ps.-Richard of Campsall, *Logica contra Ockham* cc. 51, 54. 8. John of Reading, *In I Sententiarum*, prol. qu.8. 9.

¹ Preliminary editions of *Abstractiones Digbeianae* and *Regiae* were first established by by Sirridge & Streveler, later Ebbesen also participated in the work. The edition of *Abstractiones Venetae* is the sole responsibility of Ebbesen, who also wrote the introduction.

² For a discussion of his identity, see Streveler 2001. No strong arguments exist for identifying him with any known Richard, whether Fishacre or Rufus.

³ 'S1' etc. = "Sophisma 1" etc. of the collection in case. Similar abbreviations will be used throughout this introduction.

Adam Wodeham, *In I Sententiarum*, q. 3 d. 4. Sources 6-9 are quoted on pp. 50*-53* of the introduction to the Boehner/Gál/Brown edition of Ockham's *Summa Logicae* (Opera Philosophica I, St. Bonaventure, 1974).

Finally, there are some derivative *Abstractiones*, viz. 1. *Tractatus de signativis dictionibus*, ed. Ebbesen, *CIMAGL* 64 (1994) 151-163. 2. *Abstractiones Digbeianae*. 3. *Abstractiones Regiae*. 4. *Abstractiones Venetae* sive *Summa sophismatum disputabilium*. Items 2-4 will be edited below.

§2 *Abstractiones Digbeianae*

O = Oxford, Bodleian Library, Digby 2: 123r-140v.

Catalogue: Macray 1883: 2-3. Cf. the description in De Rijk 1962-67: II.1.55-59 & 444f. Inspected by Ebbesen 1991 & 2003. Parchment, late 13th century, mm. 103x73, ff. II + 152 + II. Written in an untidy hand. Red paragraph signs, and red cases around sophismatic propositions.

Our *Abstractiones* is incomplete, an unknown number of leaves missing at the end. The text breaks off in the middle of the 23rd sophisma.

The dependence of *Abstractiones Digbeianae* on the Master of Abstractions is obvious and has been analyzed by Streveler (1993). That the direction of influence is not the opposite appears, *inter alia*, from a passage between *Siv* and *Sv* in which our text contains a phrase typical of commentaries: *Postquam auctor determinavit de [...] nunc determinandum est de [...]*. The 'auctor' is unlikely to be any but the Master of Abstractions, and the passage then shows that whoever composed the Digby text thought of it as linked to the study of Richard's *Abstractiones*. A subject-free *probat* in *Sxx* may have Richard for its subject.

Whoever composed the *Abstractiones Digbeianae* used a manuscript of Richard's *Abstractiones* that resembled **D** more than any of the other known mss of Richard's work (for the *sigla*, see §1). This is clear in many instances, and already at the very outset, where *Abstr. Digb.* borrows Richard's words.

Richard's text, as given by mss **BCP**, explains that there are two ways in which Aristotle's dictum *Nulla est affirmatio in qua universale universaliter sumptum praedicatur* might be true: (1) because no such predication ever takes place, (2) because any such predication results in a false affirmation. Richard obviously holds that (2) is the sense intended by Aristotle and goes on to say that either the universally quantified predicate is (2.1) superior to or (2.2) convertible with the subject, and in both cases the proposition is false; and, by the way, this is also the case if (2.3) the predicate is inferior to the subject:

Nulla est affirmatio in qua universale universaliter sumptum praedicatur, ut dicit Aristoteles. {ut - Arist. BCDO : om. P.} Et hoc potest esse {+ dupliciter aut D; + tripliciter aut O} quia non praedicatur universale sumptum universaliter aut quia falsa sit affirmatio in qua universale sic se habens praedicatur, aut quia {a. q. inv. B} affirmatur superius de inferiori {+ aut (vel O) inferius de superiori DO} aut convertibile de {+ suo. P} convertibili, et {et om. O} utroque modo est affirmatio {-tio DO : -tiva BCP; e.a. BCPO : inv. D} falsa praedicato sumpto universaliter {p.s.u.

BCP : praedicatio sumpta universaliter O : praedicato sic se habente D}, et {et om.
 P} etiam si affirmatur {-atur BCP : -etur D } inferius de superiori {et - superiori om.
 O} praedicato sic se habente {p. - habente B(C)P : om. DO}.

The D text is the result of somebody's seeing that (2.3) might conveniently come straight after (2.2), so he added *aut inferius de superiori* there, but forgot to delete item (2.3) (*et etiam – superiori*) at its original location. The author of *Abstr. Digbeianae* dropped the second (and original) occurrence of (2.3), but misunderstood the division into (1) (2), with (2 subdivided into (2.1-3) as a division into three main parts parts, with (2.1-3) playing the role of the third part. In consequence he changed the 'dupliciter aut' – which D alone of all mss has at the beginning of the division – into 'tripliciter aut'. While sharing important traits with D, O does not have all of its deviant readings: only D inverts *est affirmat-io/iva*, and only D offers *praedicato sic se habente* for *praedicato sumpto universaliter*.

The spelling in O is awful. *Scis* is almost consistently spelled *sis*, *inductio* and *commutatur* repeatedly turn up as *induxio* and *comitatur*, respectively, while *incongruitas* comes out as *incongruetas*, and *ex impossibili* consistently appears as *ex impossibile*. Such errors suggest that O is a bad speller's reportation of something he heard but did not see. Other considerations also point in the direction of a reportation of something oral. The text repeatedly inserts a question word between a statement and the explanation. Thus in S1:

Dico quod est fallacia consequentis. Quare? Quia

Reportation by a not too bright student might also explain confusion of copulative propositions with disjunctive ones, or the repeated omission of a vital piece of information in the statement of some rules attached to SXVIII (those rules, by the way, derive from master Richard). Other errors, however, seem to presuppose a written transmission. Thus the misplaced extra solutions in SVI and SVIII and the jump from the disproof of SXVI to the solution SXVI. That would seem to be an omission due to homoeoteleuton, and it is scarcely imaginable that a teacher would have committed it in a lesson – unless, indeed, he taught simply by dictating from a book. And this may be just what he did. That would explain the occurrence of the remark *Haec propositio est corrupta!* in the middle of a sentence just before Sxx. The teacher will have exclaimed that as an aside while dictating, but the pupil took it down as if it were part of the text dictated.

We have tacitly corrected most of the misspellings of O, and we have emended the text rather heavily to produce a somehow intelligible result. Occasionally this may have produced a better text than the compiler of *Abstractiones Digbeianae* ever wrote or dictated. Thus he may well have had *distinctio* at Sxiii instead of the correct *disiunctio*, for the same error occurs in mss B and C at the point in Richard's text from which the passage was borrowed (whereas DP have the correct reading).

§3 Abstractiones Regiae

R = London, British Library, Royal 12.F.xix: 112vA-115rB.

The ms formerly belonged to St Mary's at Reading. Catalogue: Warner & Wilson 1921: 2.66-68. Cf. De Rijk 1962-67: II.1.36-41. Inspected by Ebbesen 1973, 1988. Parchment, mm. 300-305 x 205-210, ff. 187; composed of two independent parts, (a) 3-174, (b) 175-186, both written in English hands from the first half of the 14th century. Ff. 1-2 and 187 are fly-leaves. Our text is neatly written. Some corrections in a secondary hand (R²).

The text is incomplete, ending with the title of *Sxxxvii*, but this is not due to loss of leaves in the Royal ms, since the text ends on a recto side and the remaining part of the page, about one third of a column, was left blank. For an analysis of the relationship to *Magister Abstractionum*, see Streveler (1993).

§4. Abstractiones Venetae

V = Venezia, Marc. Z. lat.302 (1873): 167vA-170vA .

Once the property of cardinal Bessarion. Parchment, mm. 260 x 180, ff. 240, almost certainly English, 14th c. Inspected by Ebbesen 1993. All texts (with the possible exception of the *Distinctiones* ff. 1-55v) seem to be of English origin. On 1r, in red, maybe by a secondary hand: *Isti sunt flores totius loyce burley*. If the description was meant to cover the whole of the ms, as seems likely, the probable meaning is "This is a logical anthology put together by Burley", and this may very well be what the ms contains. The contents are: anonymous questions on the *Prior Analytics* (ff. 120r-150v), William of Sherwood's *Obligationes* (151rA-155vA), miscellaneous questions and *notabilia* (155vA-161rA), an excerpt from William of Sherwood's *Introductiones V* (161rA-162vA), a question about 'Caesar est homo' (162vA-B), one about a distinction used to solve 'Omnis homo est omnis homo' (162vB-165rB), two related questions about quantifying the predicate (165rB-167vA), *Abstractiones Venetae* (167vA-170vA) and no less than five other collections of sophismata, viz: Anon., *Distinctiones 2.13* (1r-55v), *Sophismata Veneta Prima* (56rA-119vB), *S.V. altera* (170vA-186vB), *S.V. tertia* (194vB-195rA + 190rA-194vB, 196rB-198vB), *S.V. ultima* (199rA-240vA). Further, on ff. 187rA - 190rA + 195rA-196rA there are a few questions extracted from an unidentified *Quaestiones super librum Elenchorum*, dealing with the fallacy of figure of speech, and probably included because their subjects (meaning of *solus*, *quale quid* vs. *hoc aliquid*) were relevant to discussions of sophismata. The text of *Abstractiones Venetae* is only moderately corrupt, but the spelling of the ms is less than perfect: thus *caecum* appears as *scecum* on 169rA.

The dependence of *Abstractiones Venetae* on the Master of Abstractions is clear from its use of lemmata from his text, as well as from the phrase *Et similiter habent probari et improbari IV sophismata sequentia* in S3, which refers to Richard's S4-S7, and not to the sophismata that follow in *Abstractiones Venetae*.

§5. Ratio edendi in universum

Orthography and paragraphing are the editors'. All italicized matter is editorial additions – mostly numbers intended to indicate the structure of the works. The sophismata have been numbered as follows:

Abstractiones Regiae & Digbeianae. Format “XVI (21/14)” = Serial number XVI in the respective collection, corresponding to N° 21 in *Abstractiones Ricardi* (acc. to the list in Streveler 1993: 154-167), and N° 14 in Streveler’s analysis *ibid.* 168-187.

Abstractiones Venetae. Format “{1/1}” = Serial N° 1 in this collection, corresponding to N° 1 in *Abstractiones Ricardi* (acc. to the list in Streveler *l.c.*).

The various critical signs — <...> , [...] , <<...>> etc. — are used as explained in *CIMAGL* 72 (2001) 44 and 73 (2002) 180.

§6. Bibliography

- Ebbesen, Sten 1994: *‘Tractatus de signativis dictionibus’*, *CIMAGL* 64: 151-163
- Macray, G. D., 1883: *Catalogi Codicum Manuscriptorum Bibliothecae Bodleianae Pars Nona*. Clarendon Press: Oxford.
- Pinborg, Jan, 1976: ‘Magister Abstractionum’, *CIMAGL* 18: 1-4.
- Read, Stephen, ed., 1993: *Sophisms in Medieval Logic and Grammar. Acts of the 8th European Symposium for Medieval Logic and Semantics*, Kluwer.
- Rijk, L.M de 1962-67: *Logica Modernorum* I-II.1-2, Van Gorcum: Assen.
- Streveler, Paul, 1993: ‘A Comparative Analysis of the Treatments of Sophisms in MSS Digby 2 and Royal 12 of the Magister Abstractionum’, in Read 1993: 144-184.
- Streveler, Paul 2001: ‘Richard the Sophister’, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Spring 2001 Edition)*, Edward N. Zalta (ed.), URL = <http://plato.stanford.edu/archives/spr2001/entries/richard-sophister/>.
- Warner, George F. & Wilson, Julius P., 1921: *British Museum. Catalogue of the Western Manuscripts in the Old Royal and King's Collections*, 3 vols. British Museum: London.

ABSTRACTIONES DIGBEIANAE

O = Cod. Oxon., Bodl., Digby 2: 123r-140v

<N>ulla est affirmatio in qua universale universaliter sumptum praedicatur ut dicit Aristoteles.¹ Et hoc potest esse tripliciter – aut quia non praedicatur universale sumptum universaliter, aut quia falsa sit affirmatio in qua universale sic se habens praedicatur. Et hoc potest esse quando affirmatur superius de inferiori vel inferius de superiori, aut convertibile de convertibili. Utroque modo est affirmatio falsa praedicato sumpto² universaliter.

Manifestum est quod omnis affirmatio falsa est in qua universale universaliter sumptum praedicatur. Est enim aliqua dubitatio quando idem de se praedicatur utroque modo³ sumpto universaliter, ut hic:

I (1/1). OMNIS HOMO EST OMNIS HOMO

1.1 Probatur sic inductive: Iste homo est iste homo et ille homo est ille homo et sic de singulis, ergo omnis homo est omnis homo.

1.2 Alio modo probatur: Nulla propositio verior illa etc.⁴

2.1 Improbatur sic: Sua contraria est vera, igitur haec falsa ‘Omnis homo est omnis homo’

2.2 <Item,> sua contradictoria est vera, igitur universalis est falsa.

3. Habita probatione⁵ et improbatione, respondendum est ad sophisma: Dico quod est distinguendum ex eo quod hoc signum ‘omnis’ potest /123v/ dicere mihi quodlibet singulare huius termini ‘homo’ coniunctim vel divisim. Si dicat coniunctim, sic est singularis <et> vera et est sensus “hoc totum «omnis homo» aggregatum a suis singularibus est omnis homo”. Si dicat mihi divisim, sic universalis et falsa; et tunc significat quod unus homo sit omnis homo.

Secundum quod propositio est vera, respondendum est ad improbationem.

Ad 2.2 Quando sic arguitur «Sua contra<dicto>ria est vera, igitur universalis falsa», dico quod non est sua contra<dicto>ria secundum quod est universalis sed secundum quod est singularis.

Ad 2.1 Ulterius, quando arguitur «Sua contra[dicto]ria <est vera> igitur prima falsa», dico quod non est sua contra[dicto]ria secundum quod est singularis sed secundum quod est universalis.

Et secundum quod propositio falsa est, respondendum probationi.

¹ Arist. Int. 7.17b14-15.

² praedicato sumpto] praedicatio sumpta O.

³ modo] an termino scribendum?

⁴ Cf. Boethius, In Librum de Interpretatione, ed. 1^a, p. 215 Meiser (= PL 64, 387D), ed. 2^a, pp. 479-480 Meiser (= PL 64: 628).

⁵ probatione: propositione O.

Ad 1.1 Quando arguitur «Iste <homo> est iste homo», dico quod est fallacia consequentis. Quare? Quia quandocumque arguitur ab impropriis singularibus ad aliquam universalem erit fallacia consequentis.

Ad 1.2 Ulterius, quando arguitur «Nulla propositio est verior illa», hoc concedo; sed quando arguitur ulterius, «Hic praedicatur idem de se», dico quod hoc est falsum quia in prima propositione subicitur solummodo 'homo' et praedicatur 'omnis homo', et non sunt idem.

<***> quod non sunt singulares huius universalis. Quare? Quia non communicant in¹ praedicato.

Contra. Omnis homo /124r/ movetur. Probatur sic: Ioannes scribit et Robertus ambulat, Petrus legit; igitur omnis homo movetur. Ista² sunt singulares huius universalis, tamen non communicant in³ praedicato.

Dicendum quod in hoc quod dicit 'Ioannes scribit, Robertus ambulat et Petrus legit', intelligitur quod movent<ur> in unoquoque sensu, ut 'Ioannes scribit, igitur movetur', et sic de aliis. Sed non intelligitur universale sic in istis 'Iste homo est iste homo'; et ideo dico quod non sunt singulares huius universalis 'Omnis homo etc.'

II (2/2). OMNIS HOMO EST TOTUM IN QUANTITATE

1. Quod sic probatur: Iste homo est pars totius in quantitate et ille et sic de singulis, igitur omnis homo est totum in quantitate.

2. Improbatur sic: Omnis homo est totum in quantitate; Socrates est homo; igitur Socrates est totum in quantitate.

3. Habita probatione et improbatione, respondendum est ad sophisma: Dico quod est distinguendum ex eo quod hoc signum 'omnis' potest dicere quodlibet singulare coniunctim vel divisim. Si coniunctim, sic est vera et est sensus "omnis homo est totum in quantitate". Si dicit divisim, sic est falsa et est sensus quod unus solus homo est totum in quantitate.

Ad 2. Secundum quod verum est, /124v/ respondendum ad improbationem. Quando sic arguitur «Omnis homo est totum in quantitate, Socrates est homo; igitur Socrates est totum in quantitate», dico quod hic est fallacia figurae dictionis quia in prima stat li⁴ 'homo' confuse tantum et indeterminate et dicit

¹ in] cum O; item paullo infra, in sequenti paragrapho. Possis etiam cum <ea in> scribere. Ad argumentum corruptum intelligendum conferatur Gualteri Burlaei *De puritate artis logicae Tractatus brevis*, ed. Boehner 1955 p. 252: Ad primam dicendum, quod non sequitur: Iste homo est iste homo, et ille homo est ille homo, et sic de singulis, igitur omnis homo est omnis homo. Nec est inductio, quia singulares non communicant in praedicato; quia ad hoc, ut aliquae singulares inducant universalem, oportet quod communicent in praedicato, et sic non est in proposito, ideo etc.

² istae: isti O.

³ in] cum O.

⁴ li: hic O.

<quale quid, in secunda propositione stat li 'homo' determinate et dicit> hoc aliquid; et sic com<mut>atur quale quid in hoc aliquid. In eodem argumento est fallacia consequentis a maiori ad conclusionem, quia sequitur econverso tamquam ex impossibili qui<d>libet.

Ad 1. Secundum quod propositio falsa est, respondeo probationi. Quando sic arguitur: 'Iste homo est pars totius in quantitate et ille et sic de singulis', dico quod hic <est> fallacia consequentis ab insufficienti inductione, quia non inducit nisi per unicum individuum, ubi deb<er>et induxisse per omnia individua.

Et sic solvitur istud sophisma, 'Omnis homo est totum in quantitate'.

III. (Ø¹/Ø). OMNIS HOMO VIDET ALIQUEM HOMINEM

Istud sophisma fundatur supra casum: sit ita quod unusquisque videat se tantum et non alium.

1. Et probatur sic: Iste homo videt aliquem hominem et iste et sic de singulis, igitur omnis homo videt aliquem hominem.

2. Improbatur sic: Omnis homo videt aliquem hominem, igitur aliquis homo videtur ab omni homine. Consequens falsum, igitur illud <ex> quo[d] sequitur, et hoc est sophisma; igitur sophisma falsum.

3 Habita probatione et improbatione, respondendum ad sophisma. Dico quod est simpliciter verum. /125r/

Ad 2. Secundum quod propositio vera est, respondeo improbationi. †quod sit vera probatio†² 'Omnis homo videt aliquem hominem, igitur aliquis homo videtur ab omni homine,' est fallacia figurae dictionis.

Contra: Ex omni activa vera infertur sua passiva vera. Dico quod non [non] est sua passiva. Dicatur "Quare?" Quia haec <est> sua vera passiva 'Ab omni homine videtur aliquis homo'.

Ulterius, quando arguitur «Per Aristotelem, libro Perihermenias, nomina et verba transposita idem significant³; sed non est nisi transpositio nominis et verbi, ideo ista duo idem significant», dicendum quod transpositio dicitur dupliciter: †causa incongruitatis et causa falsitatis. Causa congruitatis, ut 'Ciceronem videt suus filius' et incongruitatis, ut 'suis filius videt Ciceronem'.†

IV (3/3). OMNIS HOMO EST UNUS SOLUS HOMO

1. Quod sic probatur: Iste homo est unus solus homo et ille et sic de singulis, igitur omnis homo est unus solus homo.

2.1 Improbatur sic: Hic praedicatur oppositum de opposito. Probatio quia ubicumque hoc signum 'omnis' ponitur a parte subiecti significat divisionem, et

¹ Hoc sophisma leviter tangitur a Ricardo in fine sophismatis 2 Abstractionum eius.

² quod sit vera probatio] Quando arguitur *malimus*.

³ *Arist., Int. 10.20b1-2.*

quando ille terminus 'unus' ponitur¹ a parte praedicati significat indivisionem, et divisio et indivisio opponuntur.

2.2 Aliter improbat^{ur} syllogistice: Omnis homo est animal; omnis homo est unus solus homo; igitur unus /125v/ solus homo est animal. Conclusio falsa, et non maior, igitur minor. Minor est sophisma, igitur sophisma falsum.

2.3 Aliter improbat^{ur}: Haec est vera 'unus solus homo est unus solus homo', non igitur omnis homo est unus solus homo.

3. Habita probatione et improbatione, respondendum est ad sophisma. Dico quod est simpliciter verum, sumpto signo sicut sumitur in frequenti² usu.

Secundum quod est verum, respondendum est improbationibus.

Ad 2.1 Quando sic arguitur: «Hic praedicatur oppositum de opposito», dico quod non opponuntur; sed magis convertuntur per illam regulam "Generato homine generatur unus solus homo; corrupto homine corrumpitur unus solus homo".

Ad 2.3 Ad aliam improbationem: 'Unus solus homo est unus solus homo, non ergo omnis homo est unus solus homo', dico quod est distinguendum secundum compositionem et divisionem. In sensu compositionis est propositio falsa et est sensus "unus solus homo est unus solus homo, ita quod non alius. In sensu divisionis vera est et est sensus: "unus solus homo est unus solus homo, id est, existens per se unus solus homo est unus solus homo". /126r/

Ad 2.2 Ad tertiam quando arguitur syllogistice «Omnis homo est animal, omnis homo est unus solus homo, igitur unus solus homo est animal», conclusio est distinguenda secundum compositionem et divisionem. In sensu compositionis falsa est et significat quod unus solus homo est animal ita quod non alius. In sensu divisionis vera est et est sensus "unus solus homo existens unus solus homo est animal, et sic de aliis".

Et sic solvitur istud sophisma 'Omnis homo est unus solus homo'.

Postquam auctor determinavit de hoc signo 'omnis' secundum quod tenetur syncategorematicae vel categorematicae nunc determinandum est de hoc signo³ 'omnis' secundum quod tenetur collective et non divisive. Et dicitur collectivum tripliciter. In uno sensu ut collectio individuorum sub aliquo nomine communi. Aliter dicitur idem quod nomen collectivum, ut 'turba' et 'populus'. Tertio dicitur quando plura intelliguntur sub nomine communi, et sic accipitur hic:

¹ Probatio quia ubicumque – ponitur – quando – ponitur] Probatio quod ubicumque – positum – quando – positus O.

² frequenti] sequenti O.

³ signo] signum O.

V (8/4). OMNES APOSTOLI DEI SUNT DUODECIM.

1. Quod sic probatur: Petrus et Paulus cum omnibus connumeratis sunt duodecim, ergo omnes apostoli Dei sunt duodecim. /126v/

2.1 Improbatur: Petrus et Paulus non sunt duodecim, ergo non omnes apostoli Dei sunt duodecim.

2.2 Alio modo improbatur: Sua contradictoria est vera, scilicet¹ haec 'non omnes apostoli Dei sunt duodecim', igitur haec est falsa, 'omnes apostoli Dei sunt duodecim'.

3. Habita probatione et improbatione, respondendum est ad sophisma. Dico quod istud sophisma est distinguendum ex eo quod <li 'omnes'> potest teneri collective vel divisive. Si tenetur collective, sic est propositio vera et est sensus "omnes/ apostoli Dei sunt duodecim simul connumeratis". Si tenetur divisive, sic est propositio falsa et est sensus "Petrus et Paulus sunt duodecim; Iacobus <et> Andreas sunt duodecim".

Ad 2.1 Secundum quod propositio vera est, respondeo improbationi. Quando arguitur «Petrus et Paulus non sunt duodecim, ergo non omnes apostoli Dei sunt duodecim», dico quod stant simul in veritate secundum quod tene[a]ntur collective et non divisive.

Ad 2.2 Ad aliam improbationem, quando arguitur «Sua contradictoria est vera, 'non omnes apostoli Dei sunt duodecim', igitur haec falsa, 'omnes apostoli Dei sunt duodecim'», dico quod non est contradictoria.

Contra. Non est verius /127r/ dare contradictionem quam praeponere negationem.

Hoc concedo secundum quod hoc signum 'omnis' tenetur divisive et non collective.

Et sic solvitur hoc sophisma 'Omnes apostoli Dei sunt duodecim'.

Distinctio communis est quando hoc signum 'omnis' tenetur divisive ex eo quod potest esse distributio² pro singulis generum vel pro generibus singulorum, vel pro partibus [secundum speciem vel pro partibus] propinquis vel pro partibus remotis, <vel> pro partibus <secundum speciem vel pro partibus> secundum numerum, <vel> pro speciebus vel pro individuis, ut in hoc sophismate, 'Omne animal est sanum'.

¹ scilicet: *vel potius* sed O.

² distributio] distinctio O.

VI (9/0). OMNE ANIMAL EST SANUM.

Istud sophisma fundatur supra casum. Sit ita quod de qualibet¹ specie animalis sit unum animal sanum et aliud aegrum.

1. Probatur sic: Homo est sanus, leo est sanus, capra est sana; igitur omne animal est sanum.

2. Contra: Omne animal est sanum; omnis homo est animal, igitur omnis homo est sanus.

3. Habita probatione et improbatione, respondendum est ad sophisma. Dico quod istud sophisma est distinguendum ex eo quod hoc signum 'omnis' potest distribuere istum terminum generalem 'animal' pro speciebus vel pro individuis. Si pro speciebus, sic vera /127v/ et est sensus "unum individuum <est> sanum, in quo individuo salvatur tota species animalis". Si determinet istum terminum generalem 'animal' pro individuis, sic est falsa et est sensus quod omne individuum de qualibet specie animalis est sanum.

Ad 2. Secundum quod propositio vera est, respondendum improbationi. Quando arguitur «Omne animal est sanum; omnis homo est animal, igitur omnis homo est sanus», dico quod hic est fallacia figurae dictionis. In prima propositione stat li 'animal' confuse et distributive. In secunda propositione stat li 'homo' determinate et dicit hoc aliquid; et sic commutatur quale quid in hoc aliquid.

[Ad sophisma dico quod est simpliciter falsum per istam regulam «Terminus communis inquantum est ex se est indifferens ad omnia sua supposita praesentia et futura; signum sibi adveniens distribuit illum pro omnibus illis suppositis». Quibus omnibus non convenit² praedicatum; ideo propositio est falsa.]³

Ad 1. Secundum quod propositio falsa est, respondendum est probationi, quando arguitur «Homo est sanus; leo et sic de singulis», dico quod hic est fallacia consequentis ab insufficienti inductione. /128r/

VII (10/5) OMNE ANIMAL FUT IN ARCA NOE

1. Quod sic probatur: Homo fuit in arca Noe; leo, bos et sic de singulis, igitur omne animal fuit in arca Noe.

2.1 Improbatur sic per modum quaestionis: Omne animal fuit in arca Noe, aut igitur omne animal quod est aut quod fuit? [aut igitur omne animal quod fuit] Sed non omne animal quod est, igitur omne animal quod fuit.

2.2 Ulterius, [quando] arguitur: Hoc est animal quod fuit, ergo hoc animal fuit in arca Noe; consequens falsum, igitur illud <ex> quo[d] sequitur; et est sophisma, igitur sophisma falsum.

¹ qualibet] quodlibet O.

² convenit] contingit O.

³ Quae seclusimus aut altera solutio huius sophismatis est aut ex alio quodam sophismate huc translata sunt. Utroque autem modo delenda ut quae contextui minime conveniant..

3. Habita probatione et improbatione, respondendum est ad sophisma. Dico quod est distinguendum ex eo quod hoc signum ‘omnis’ potest determinare istum terminum generalem ‘animal’ pro speciebus vel pro individuis. Si pro speciebus, sic vera est et est sensus “unum individuum de qualibet specie animalis fuit in arca Noe”. Si pro individuis, sic est falsa et est sensus “omne individuum de qualibet specie animalis fuit in arca Noe”; et hoc est falsum.

Ad 2.1 Et secundum quod propositio vera est, respondendum improbationi. Quando dicitur /128v/ «Aut ergo omne animal quod est aut omne animal quod fuit; sed non omne animal quod est, ergo omne <animal> quod fuit» <***>

Ad 2.2 Ulterius, quando arguitur «Hoc est animal quod fuit, igitur hoc animal fuit in arca Noe», dico quod hic est fallacia figurae dictionis, quia in prima stat li ‘animal’ confuse et distributive¹ et dicit quale quid. Et in secunda stat li ‘animal’ determinate <et> dicit [n] hoc aliquid, et sic commutatur quale quid in hoc aliquid.

Regula est: «Terminus communis supponens verbo de praeterito supponit pro praesentibus et pro praeteritis»; pro praesentibus ut ‘omne animal <fuit>’ – praesens <scilicet> –; pro praeteritis ut ‘omne animal fuit’ – praeteritum scilicet – ‘in arca Noe.’

Ad 1. Secundum quod propositio falsa est, respondeo probationi. Quando arguitur «Homo fuit in arca et leo et asinus et sic de singulis», dico quod est fallacia consequentis ab insufficienti inductione, quia non inducit nisi per unum individuum ubi deberet induxisse per omnia individua.

Et sic solvitur hoc sophisma, ut patet.

VIII (11/6). OMNE COLORATUM EST

1. Probatur sic: Album est, nigrum est, medium est; igitur omne coloratum est.

2.1 Improbatur sic: Omne coloratum est; omne album est coloratum, igitur omne album est. /129r/

2.2 Alio modo improbatur: ‘omnis’ exigit tria appellata in termino cui adiungitur, et non sunt tria alba nec tria nigra; igitur quaelibet illarum propositionum est falsa ‘omne album <est>’, ‘omne nigrum est’, ‘omne medium est’, <et> hiis oppositae sunt verae ‘non omne album est’, ‘non omne nigrum est’, ex quibus sequitur, ‘non omne coloratum <est>’. <Sed> si haec sit vera, ‘<non> omne coloratum est’, sua contradictoria est falsa, ‘omne coloratum <est>’.

3. Ad sophisma respondeo et dico quod est distinguendum ex eo quod hoc signum ‘omnis’ potest distribuere istum terminum ‘coloratum’ pro speciebus vel pro individuis. Si distribuit illum terminum ‘coloratum’ pro speciebus, sic est vera et est sensus “unum individuum de qualibet specie coloris est uno colore

¹ distributive] di(vi)se O.

coloratum". Si distribuit istum terminum 'coloratum' pro individujs, sic est falsa et est sensus "omne individuum de qualibet specie coloris est uno colore coloratum".

Ad 2.1 Secundum quod propositio vera, respondendum improbationi. Quando arguitur «Omne coloratum <est>, omne album est coloratum, igitur omne album est», dico quod hic est fallacia figurae dictionis; quia in prima propositione /129v/ hoc signum 'omnis' additur huic termino 'coloratum'¹ qui[a] continet sub se species et dicit quale quid. In secunda additur huic termino speciali 'album' qui continet sub se individua et dicit hoc aliquid; et sic commutatur quale quid in hoc aliquid.

[Dico quod sophisma est simpliciter falsum per regulam: <Praedicatum> non contingit <vere dici de> omnibus sub subiecto [vere dici] contentis.]²

Aliter dicitur ad improbationem quod est fallacia aequivocationis de li 'est', quia in prima stat pro esse, id est existere; in secunda pro esse habitudinis. Et sic causatur fallacia aequivocationis. Quandocumque praemissae aequivocantur, conclusio non sequitur.

Ad 2.2 Ad aliam improbationem. Quando arguitur «'Omnis' exigit tria appellata, non sunt tria alba nec tria nigra, quare³ quaelibet <istarum> propositionum est falsa, 'omne album est', 'omne nigrum est'; hijs igitur oppositae sunt <verae> 'non omne album est', 'non omne nigrum <est>'; ex hijs sequitur 'non omne coloratum est'; omnia praedic[a]ta concedo usque ad ultimam consequentiam. In /130r/ illa consequentia est fallacia consequentis a destructione antecedentis †sic: destructio consequens†⁴

Vel per aequipollentias: Cui aequipollet, 'non omne album est'? – Huic, quod est 'aliquid est quod non <est> album.' Cui aequipollet illa⁵ 'non omne coloratum est'? Huic 'aliquid est quod non est coloratum'. \Et/ non sequitur 'aliquid est quod non est album, ergo aliquid est quod non est coloratum'.

Et <sic> solvitur praedictum sophisma.

IX(12/7) OMNIS PHOENIX EST

1. Probatur sic: Sua contradictoria est falsa, scilicet haec 'Aliqua phoenix non est', ergo haec vera, 'Omnis phoenix est'.

2. Improbatur sic: 'Omnis' exigit tria appellata et non sunt tres phoenixes, ergo haec falsa, 'Omnis phoenix est'.

¹ coloratum: colorato O.

² *Solutio superaddita delenda, quippe quae contextui non congruit. Cf. sophisma VI.*

³ quare] quarum O.

⁴ sic: destructio consequens] *fort. ad destructionem consequentis scribendum.*

⁵ illa] ille O.

3. Ad sophisma respondeo. Dico quod est simpliciter falsum per istam regulam «Praedicatum non contingit vere dici <de> omnibus contentis sub subiecto», vel per istam regulam «Terminus communis inquantum est ex se est indifferens ad omnia eius supposita praesentia et futura; signum sibi adveniens distribuit illum pro omnibus illis suppositis»; quibus non convenit praedicatum; ideo universalis est falsa.

Ad 1. Secundum quod propositio est falsa, respondeo probationi, /130v/ quando arguitur «Sua contradictoria est falsa, igitur universalis vera», et dico quod contradictoria est vera, haec, 'aliqua phoenix non est', quia eius exponens est vera, 'aliquid non ens non est'.

Habita diversitate distinctionum adhibendarum signo universali¹ <addito termino simplici restat> ut vide<a>tur diversitas adhibendarum sophismatibus² signo universali <ad>dito termino composito. Notandum quod universaliter fit sophisma signo addito termino disiuncto praedicato conveniente alteri disiunctorum.

X(16/8) QUICQUID EST VEL NON EST EST

1. Quod sic probatur: Quicquid est est; sed quicquid est est vel non est; ergo quicquid est vel non est est.

2. Improbatur sic: Quicquid est vel non est est; Caesar <est> vel non est; igitur Caesar est.

3 Ad sophisma respondeo et dico quod est distinguendum secundum compositionem et divisionem. In sensu compositionis falsa est et tunc cadit distributio super disiunctum et est sensus "quicquid est vel non est, est". /131r/ In sensu divisionis vera est et cadit distributio super alteram partem disiunctorum et est sensus "quicquid est, vel non est, est"; quia haec est una disiunctiva cuius altera pars est vera. Quare³ sophisma est distinguendum, et est in uno sensu vera et in ali[qu]o sensu falsa.

Ad 1. Respondendum est probationi. Quando arguitur «Quicquid est est; sed quicquid est \est/ vel non est;⁴ igitur quicquid est vel non est est»; in isto argumento est fallacia consequentis a maiori ad conclusionem. Quia non sequitur 'quicquid est est, igitur quicquid est vel non est est', sed econtrario, tamquam ex impossibili qui<d>libet.

Ad 2. Secundum quod propositio vera, respondeo improbationi. Quando arguitur «Quicquid est vel non est est; Caesar est vel non est; ergo Caesar est»,

¹ Habita ... universali maioribus litteris, ut lemma esse indicaret, scripsit O. Tota paragraphus ex Abstractionibus Ricardi sumptus est.

² sophismatibus] sophisma in O.

³ quare] quando O.

⁴ est] est add.et erasit O.

dico quod est fallacia figurae dictionis penes primum modum: ex <simili terminatione dictionis cum dictione> credimus eadem esse supposita, cum¹ tamen sint diversa.

In sensu composit<o supposit>a sunt tam non e[se]ntia quam e[se]ntia; in sensu diviso sunt <tantum entia>.

Et sic solvitur sophisma.

XI(13/9). OMNE BONUM VEL NON BONUM EST ELIGENDUM. /131v/

1. Quod sic probatur: Omne bonum est eligendum, sed omne bonum est bonum vel non bonum, igitur omne bonum est eligendum.

2. Improbatur: Omne bonum vel non bonum est eligendum, sed omne malum est bonum vel non bonum, igitur omne malum est eligendum.

3. Ad sophisma respondeo et dico quod est distinguendum secundum compositionem et divisionem. In sensu composito cadit distributio supra totum disiunctum et est sensus "omne bonum vel non bonum, est eligendum". Et tunc significat quod tam bona quam non bona essent eligenda. In sensu diviso cadit distributio super alteram partem disiuncti,² <et sic est vera,> quia haec est una disiunctiva cuius altera pars est vera, et est sensus quod tantummodo bona sunt eligenda.

Ad 1. Secundum quod est falsa, respondeo probationi. Quando arguitur «Omne bonum est eligendum; sed omne bonum est bonum vel non bonum; igitur omne bonum vel non bonum est eligendum», dico quod est fallacia consequentis a maiori ad conclusionem; quia non sequitur 'omne bonum est eligendum, igitur omne bonum vel non bonum est eligendum', sed econtrario, tamquam ex impossibili qui<d>libet. /132r/

Ad 2. Secundum quod propositio vera est, respondeo improbationi. Quando arguitur «Omne bonum vel non bonum est eligendum; omne malum est bonum vel non bonum; igitur omne malum est eligendum», dico quod est fallacia figurae dictionis penes primum modum: ex similitudine dictionis cum dictione secundum quod est composita et divisa [tamen] credimus eadem esse supposita, <cum tamen sint diversa. In sensu composito supposita> sunt tam bona quam non bona; in sensu diviso sunt supposita eius tantum bona.

Et sic solvitur illud sophisma.³

Distinguuntur ista sophismata sicut sua praecedentia:

XII(17/10). OMNE RATIONALE VEL IRRATIONALE EST SANUM

1. Quod sic probatur: Hoc rationale vel irrationale est sanum, et illud, et sic de singulis; igitur omne rationale vel irrationale est sanum.

¹ cum] non O.

² disiuncti] disiunctum O.

³ Post sophisma duas lineas vacuas reliquit O.

2. Improbatur sic: Omne rationale vel irrationale est sanum, sed omne animal est rationale vel irrationale; igitur omne animal est sanum. Consequens falsum, igitur illud <ex> quo[d] sequitur; hoc est sophisma, igitur sophisma falsum.

3. Ad sophisma respondeo et dico quod est distinguendum secundum compositionem et divisionem. In sensu composito cadit distributio supra disiunctum, et sic est falsa, et est sensus “omne /132v/ rationale vel irrationale, est sanum”; et sic est falsa. In sensu diviso vera, et tunc cadit distributio super alteram partem, et est sensus “omne rationale, vel irrationale est sanum”; quia haec est una disiunctiva cuius altera pars est universalis et altera indefinita.

Ad 1. Ad argumentum probationis – «Hoc rationale vel irrationale est sanum et illud et sic de singulis, igitur omne rationale vel irrationale est sanum» – dico quod hic est fallacia consequentis; quia non inducit nisi per individua huius termini ‘rationale’ ubi deberet induxisse per supposita huius termini ‘irrationale’.

Ad 2. Ad improbationem, quando arguitur «Omne rationale vel irrationale est sanum; sed omne animal est rationale vel irrationale, igitur omne animal est sanum», dico quod hic est fallacia figurae dictionis penes primum modum: ex simili terminatione dictionis cum dictione credimus eadem esse supposita cum tamen sint diversa.

Et sic solvitur sophisma praedictum.

XIII (18/11). OMNIS PROPOSITIO VEL EIUS CONTRADICTORIA EST VERA

1. Quod sic probatur: Haec propositio: ‘Deus est’ vel eius contradictoria est vera et haec propositio ‘tu es asinus’ vel eius contradictoria est vera, /133r/ igitur omnis propositio vel eius contradictoria est vera.

2.1 Improbatur sic: Omnis propositio vel eius contradictoria est vera; sed omnis propositio est propositio vel eius contradictoria; igitur omnis propositio etc.

2.2 Vel sic: Omnis propositio etc., sed omnis propositio vel eius contradictoria est falsa, ergo quoddam falsum est verum.

2.3 Vel sic: Omnis propositio etc., nulla propositio falsa est vera; igitur nulla propositio falsa est propositio vel eius contradictoria.

3. Habita probatione et improbatione, respondendum est ad sophisma. Et dico eam esse distinguendam secundum compositionem et divisionem. In sensu composito cadit distributio super disiunctum totum, et sic est falsa, et est sensus “omnis propositio est vera vel¹ omnis contradictoria est vera”. In sensu diviso vera est et cadit distributio super alteram partem et est sensus “omnis propositio est vera vel eius contradictoria”.

Ad 1. Ad probationem. Quando arguitur «Haec propositio ‘Deus est’ vel eius contradictoria est vera et illa et sic de singulis, igitur omnis propositio est vera vel eius contradictoria», dico quod quaelibet singularis est distinguenda secun-

¹ vel] et O.

dum compositionem et divisionem. In sensu composito sunt multae verae et falsae. /133v/ Illa propositio est vera in qua denotatur compositio vera, ut 'Deus est'; illa propositio est falsa in qua ponitur compositio¹ falsa, ut 'tu es asinus'.

Ad 2. Ad <im>probationes.

Ad 2.1.1-3 Quando arguitur «Omnis propositio etc.; sed omnis propositio est propositio vel eius contradictoria, ergo omnis propositio est vera», ad istud et duo extrema dico quod est fallacia figurae dictionis: ex simili terminatione orationis secundum quod composita et divisa credimus eadem esse supposita, cum tamen sint² diversa. Supposita, secundum quod est composita, sunt quod omnis propositio et eius contradictoria sunt vera. In sensu diviso sunt supposita, quod omnis propositio, vel eius contradictoria est vera.

Ad 2.2 Ad secundum argumentum. Quando dicitur «Omnis propositio vel eius contradictoria est vera; sed omnis propositio vel eius contradictoria est falsa; igitur quoddam falsum est verum», in isto argumento est fallacia figurae dictionis; quia in prima propositione stat li 'vel' indeterminate et dicit quale quid, in secunda stat determinate et dicit hoc aliquid; et sic commutatur quale quid in hoc aliquid.

Regula est « Quando duae universales propositiones in uno paralogismo ponuntur, sunt distinguendae, prima accipienda in sensu diviso et [in] secunda in sensu composito». In sensu diviso sunt supposita 'te stare' vel 'non stare' et 'te currere' vel 'non /134r/ currere'.

Quoniam in sophismatibus praecedentibus fit disiunctio a parte subiecti, ideo dicendum est de sophismatibus in quibus fit disiunctio³ a parte praedicati.

XIV (19/12). TU ES QUIDLIBET⁴ VEL DIFFERS A QUOLIBET

1. Quod sic probatur: Tu es hoc vel differens ab hoc et illud vel differens ab illo et sic de singulis, igitur etc.

2. Improbatur sic: Tu es quidlibet vel differs a quolibet; sed non es quidlibet; igitur differs a quolibet. Et si differs a quolibet, igitur tu differs a te, quod falsum est.

3. Ad sophisma respondeo et dico quod est simpliciter verum quia eius exponens est verum. Regula est «Quicquid est verum de se exposito est verum de exponente». Exponatur: 'differ[en]s a quolibet': aequipollet huic 'non es idem

¹ denotatur compositio – ponitur compositio] demonstratur propositio – p(onitu)r propositio O.

² sint] sunt O.

³ disiunctio – disiunctio] distinctio – distinctio O. Cf. *Abstractiones Ricardi, cod. B 75rA*: et cum in hiis sit distinctio ex parte subiecti, ideo restat nunc dicere de hiis in quibus fit distinctio ex parte praedicati, verbi gratia, *Fere eadem in cod. C, codices DP vero disiunctio utraque vice praebent, quae lectio longe praestat.*

⁴ quidlibet] quilibet O hic et infra passim.

cuilibet', et 'non es idem cuilibet' aequipollet 'alicui non es idem'. <Ergo> sicut haec est vera, 'alicui non es idem,' sic haec est vera, 'differ[en]s a quolibet'.

Ad 2. Secundum quod vera est, respondeo ad improbationem. Quando arguitur «Non es[t] quidlibet, igitur differs a quolibet. Si differs a quolibet, igitur differs a te», dico quod est fallacia consequentis per illam regulam «Ad differentiam /134v/ respectu posterioris sequitur differentia[m] prioris». Exponatur ista regula: "Ad differentiam posterioris" hoc est: ad negationem, "sequitur differentia[m]" hoc est: negatio, "prioris" hoc est: consequentis. Prius est illud a quo non convertitur consequentia, posterius est illud a quo convertitur consequentia[m].

Vel per aequipollentias: 'a quolibet differ[en]s' valet istam, 'alicui non es idem'; 'differs a te' valet istam, 'tibi non es idem'. <***> sed sequitur econtra tamquam ex impossibili quidlibet. Quia haec propositio est impossibilis: 'tibi non es idem'; et sequitur 'tibi non es idem, igitur alicui es idem'.

XV (20/13). TU ES QUIDLIBET VEL A QUOLIBET DIFFER[EN]S

1. Quod sic probatur: Tu es hoc vel ab hoc differs et illud et sic de singulis, igitur tu es quidlibet vel a quolibet differs.

2. Improbatur sic: Haec est una disiunctiva cuius utraque pars est falsa, igitur tota falsa.

3 Ad sophisma respondeo quod est simpliciter falsum per illam regulam «Quicquid est falsum de exposito est falsum de exponente». Exponatur: 'a quolibet differ[e]s' valet illam 'nulli es idem'. Et <cum> haec sit falsa, 'nulli es idem', haec erit /135r/ vera, 'tibi non es idem'.

Ad 1. Ad probationem. Quando arguitur «Tu es hoc vel ab hoc differens¹ et sic de singulis, igitur tu es quidlibet <vel> a quolibet differens», in isto argumento est fallacia consequentis ab insufficienti inductione, quia non inducit nisi per singularia alterius partis ubi deberet induxisse per singularia utriusque partis, cum utraque² pars sit universalis. Quando †argu()tis†³ per illa singularia, 'tu es hoc et hoc et hoc', quaelibet singularis est falsa nisi ista 'tu es hoc', demonstrando te ipsum. Singularia alterius partis sunt 'differ[en]s ab hoc et ab hoc', quarum quaelibet est vera praeter unam⁴ quando demonstras te ipsum. Aut igitur utraque pars est falsa aut singulares erunt falsae inducentes⁵ propositionem.⁶

¹ ab hoc differens] differens ab hoc O.

² utraque] uterque O.

³ argu()tis] fort. inducis scribendum.

⁴ unam] unum O.

⁵ inducentes] interimentes O.

⁶ propositionem] vel propositionum O.

XVI (21/14). TU SCIS QUIDLIBET VEL QUIDLIBET IGNORAS

1. Probatio: Tu scis hoc vel hoc ignoras et illud et sic de singulis, ergo tu scis¹ quidlibet vel quidlibet ignoras.

2. Improbatur: Tu scis quidlibet vel quidlibet ignoras; sed non scis quidlibet, igitur quidlibet ignoras.

<3. ***

XVII (22/15). TU SCIS QUIDLIBET VEL NIHIL

1. Probatio :***

2. Improbatur ***>

3.1 Ad sophisma respondeo et dico quod est simpliciter falsum. Haec pars est falsa 'tu scis quidlibet', quia sua contradictoria est vera 'aliquid est quod non/scis'. Et haec pars est falsa /135v/ 'tu scis nihil', quia sua contradictoria est vera 'aliquid est quod scis'. Et sic sophisma est simpliciter falsum.

Ad 2. Statim respondeo ad probationem. Quando arguitur «Tu scis hoc vel hoc non scis et tu scis illud et sic de singulis», dico quod est fallacia consequentis arguendo a disiunctione inter opposita contradictoria ad² opposita contraria.³ Quia necessario requiritur quod una pars contradictoriarum sit particularis vel singularis sive <quod> utraque pars sit singularis, sicut ex singulari non sequitur universalis, sic ex disiunctione inter opposita contradictoria non sequitur disiunctio inter opposita contraria.

3.2 Tunc respondeo ad sophisma et dico quod est simpliciter verum, quia disiuncta est vera quando altera pars est vera. Quod haec pars sit vera, 'tu nihil scis' probatio; arguo sic: Aliquid dubitatur a te, igitur tu dubitas aliquid; quod dubitas non scis, igitur non scis aliquid et 'non aliquid' et 'nihil' aequipollent; igitur nihil scis.

Ad 3.2 Ad argumentum dico quod est fallacia figurae dictionis, quia in prima propositione stat li 'aliquid' immobiliter et dicit hoc aliquid, in secunda stat mobiliter et determinate et dicit quale quid, et sic commutatur quale quid in hoc aliquid. Item in eodem argumento /136r/ est fallacia consequentis a maiori ad conclusionem. Maior est ista 'aliquid dubitatur', <quae> valet illam 'aliquid est quod non scis'; et conclusio est ista 'non scis aliquid', quae valet illam 'nihil scis'; et non sequitur 'aliquid est quod non scis, igitur nihil scis'; sed sequitur e converso.

¹ Tu scis – ergo tu scis] tu sit – ergo tu sit O.

² ad] et O.

³ Opposita contradictoria – opposita contraria] opposita contradictorie – opposita contrarie malimus hic et infra.

XVIII (23/16). TU SCIS QUICQUID SCIS

1. Probatio: Tu scis hoc quod scis et illud quod scis et sic de singulis, igitur tu scis quicquid scis.

2. Improbatur per modum quaestionis: Aut igitur nunc primo scis quicquid scis aut non nunc primo scis quicquid scis? Si nunc primo scis quicquid scis, igitur nunc primo scis Deum esse. Si non nunc primo scis quicquid scis, ante¹ scivisti te esse in hoc instanti, quod falsum est.

3. Ad sophisma respondeo et dico quod est simpliciter verum, quia regula est «Quicquid est verum de exponente est verum de exposito». Exponatur: 'tu scis quicquid scis' valet istam, 'omnia scita a te sciuntur a te'; <ergo> sicut haec est vera 'omnia scita a te sciuntur a te', sic haec est vera 'tu scis quicquid scis'. Et similiter haec est vera, 'nunc primo scis quicquid scis', quia eius exponens est verum. Exponatur: 'nunc primo scis quicquid scis' valet illam, 'non ante scivisti quicquid scis'; /136v/ et haec 'non ante scivisti quicquid scis' valet illam 'aliquid nunc scis quod non prius scivisti'; et sicut haec est vera, 'aliquid nunc scis quod non prius scivisti', sic haec est vera, 'nunc primo scis quicquid scis'.

Ad 2. Secundum quod verum, respondeo ad improbationem. Quando arguitur «Nunc primo scis quicquid scis aut non nunc primo scis quicquid scis», dico quod nunc primo scis quicquid scis. Ulterius quando arguitur «Igitur nunc primo scis Deum esse», dico quod est fallacia consequentis; quia quando arguitur a particulari ad singulare erit fallacia consequentis.² Quia haec propositio est [[singularis]] particularis <'nunc primo scis quicquid scis', quia> aequipollet huic 'aliquid est quod nunc primo scis'. Et haec propositio est singularis 'nunc primo scis Deum esse'; et quando arguitur a particulari ad singulare erit fallacia consequentis.

Quando proceditur a toto universali ad aliquam³ partem eius <praeponendo negationem>, semper est fallacia consequentis, ut, 'non omnis homo est Marcus, igitur Marcus non est Marcus'.

Quando proceditur a toto copulativo ad alteram eius partem <praeponendo negationem>, semper est fallacia consequentis, ut, 'Socrates et Plato currunt, igitur Socrates currit'.

Quando /137r/ proceditur a toto colectivo ad alteram eius partem <praeponendo negationem>, semper est fallacia consequentis, ut 'non vide[n]s populum, igitur non vide[n]s hominem'.

Quando proceditur a toto numerato ad eius partem praeponendo negationem, semper est fallacia consequentis, ut 'Non habet decem marcas, igitur non habet unam'.⁴

¹ ante] primo O.

² quia ... fallacia consequentis] iteravit et del. O.

³ aliquam] alteram O.

⁴ unam] unum O.

Et notandum quod istae duae propositiones differunt ‘nunc primo scis quicquid scis’ et ‘quicquid scis nunc primo scis’, sicut et illae duae ‘aliquid scis quod non ante scivisti’ et ‘nihil scis quod ante scivisti’. Et hoc patet per aequipollentias, nam haec propositio ‘nunc primo scis quicquid <scis>’ aequipollet huic ‘non ante scivisti quicquid scis’; et ‘non ante scivisti quicquid scis’ valet istam, ‘aliquid scis quod non ante scivisti’. Et haec propositio ‘<quicquid> scis nunc <primo> scis’ aequipollet huic ‘quicquid scis non ante scivisti’; et haec ‘quicquid scis non ante scivisti’ aequipollet huic ‘nihil scis quod ante scivisti’. Et notandum quod sic<ut> istae duae propositiones differunt ‘aliquid scis quod non ante scivisti’ et ‘nihil scis quod non ante scivisti’, quia una est vera, reliqua falsa, [et] ita¹ differunt istae duae propositiones /137vr/ ‘nunc primo scis quicquid scis’ et ‘quicquid scis nunc primo scis’.

**XIX (24/17). A DE NUMERO ISTORUM QUORUM QUODLIBET²
DIFFER<T> AB EO QUOD <EST> IPSUM ESSE NON EST ILLUD**

Et fundatur supra casum: Sit A ‘Socratem esse’ et B ‘A esse’ et C ‘B esse’.

1. Probatio est manifesta si li ‘illud’ refert pro quolibet esse.

2. Improbatur per modum quaestionis: Aut tantum A aut tantum non A? Si tantum A, non igitur B; si non B de numero istorum quorum quodlibet differt ab eo quod <est> ipsum esse non est illud, igitur B est illud; cum duae negationes faciunt unam affirmationem †\hoc B est quilibet esse/†. Si non tantum A, aut B vel C; et si B istorum quorum quodlibet differt ab eo quod est ipsum esse non est illud, igitur B non est A<esse>; quod falsum est.

3. Ad sophisma respondeo et dico quod est distinguendum secundum aequipollentiam ex eo quod hoc relativum ‘illud’ potest distribuere³ li ‘Socratem’⁴ vel quodlibet eorum esse. Si distribuat li ‘Socratem’ sic est falsa et est sensus quod A non est Socrates, quod est falsum et contra casum. Si distribuat quodlibet eorum esse sic est vera et est /138r/ sensus: †”A de numero istorum quorum quodlibet differt ab eo quod ipsum esse non est illud.”†

Ad 2. Secundum quod est vera, respondeo improbationi. Quando arguitur «A de numero istorum et cetera, aut ergo tantum A aut non tantum A», dico quod non tantum A; «igitur B vel C», hoc concedo. Ulterius: «B de numero istorum quorum [quorum] quodlibet differt ab eo quod est ipsum esse non est illud, ergo B non est A», dico quod hic est fallacia consequentis; quia non sequitur ‘B de numero istorum et cetera, ergo B non est A’, sed sequitur e converso sicut in ista ‘Marcus videns omnem hominem existente<m> hicintus non est ille, igitur

¹ ita: ista O.

² quodlibet] quolibet O *passim in hoc sophismate*.

³ distribuere – distribuat – distribuat] referre – referat – referat *malimus*.

⁴ Socratem – Socratem – Socrates] An Socratem esse – Socratem esse – Socratem esse *scribendum?*

Marcus non est Marcus'; sic est in proposito, ergo fac[t]is fallaciam consequentis.

Sequitur de illis in quibus additur signum toti copulativo [Haec propositio est corrupta!], et est totum copulatum ista propositio in qua cadit dictio copulativa, †ut patet in sophismate praecedenti huius est et propositionis† 'Omnis homo est et alius homo est, hoc est 'Omnis homo est et alius ab omni homine est'.

XX (25/18). OMNIS HOMO EST ET ALIUS HOMO EST /138v/

1. Probatur inductive: Iste homo est et alius homo est, et ille homo, et sic de singulis, ergo omnis homo est et alius homo est.

2. Improbatur sic: Haec est una copulativa¹ cuius altera pars est falsa, ergo tota falsa. Nam haec pars est falsa 'alius homo est', quia denotatur quia ille homo est alius ab omni homine, quod falsum est.

3.1 Ad sophisma respondeo et dico quod copulativa² est falsa, quia³ utraque pars est falsa. Nam haec pars est falsa 'omnis homo est', quia denotatur quod homo praesens est et praeteritus et futurus est, quod falsum est. Et haec pars est falsa 'alius homo <est>', ut primo, quia denotatur quod omnis homo est et alius homo ab omni homine carens natura omnium hominum.

Ad 1. Ad probationem. Quando arguitur «Iste homo est et alius homo est et ille homo est et sic de singulis, ergo omnis homo est et alius homo est», quaeritur utrum⁴ [quod] li 'alius' stat pro uno supposito vel pro diverso. Si stat pro uno supposito, aut igitur una singularis erit falsa aut erit fallacia consequentis ab insufficienti inductione. Si li 'alius' supponat pro diverso et diverso, sic erit †una singularis vera vel erit singularis inductio, quaedam⁵ inductio /139r/ est <in>crepanda vel vituperanda.†

3.2 Aliter respondeo ad sophisma et dico quod est simpliciter verum quia copulativa est vera quando utraque⁶ pars est vera. Haec pars est vera, 'omnis homo est', ut proba, quia terminus communis supponens⁷ verbo de praesenti supponit tantum pro praesentibus, ut 'omnis homo praesens est' valet istam, 'omnis homo est'. Et econtra quod haec sit vera 'alius homo est' proba: Iste homo est et omnis homo est, sed iste homo non est omnis homo; igitur est alius ab omni homine. Quia oppositum consequentis non potest stare cum antecedente; igitur consequentia bona. Oppositum consequentis est 'iste homo est idem omni homini', et

¹ copulativa] disiunctiva O.

² copulativa] disiunctiva O.

³ quia] quando O.

⁴ quaeritur utrum] inv. O.

⁵ inductio quaedam] vel inductiva quaedam O; an inductio quae <qui>dem scribendum?

⁶ utraque] altera O.

⁷ supponens] supponit O.

ista non simul stant, 'ille homo est idem omni homini' et 'iste homo non est omnis homo'.

Aliter probo quod haec consequentia est bona per istud: «Ex negativa non sequitur privativa, sic<ut> ex genere non sequitur species». Sed tamen ex genere differentiis additis [generibus] bene sequitur species, ut 'animal rationale currit, igitur homo currit'; ita ex negatione posito¹ esse extremorum sequitur privatio. Extrema sunt haec 'omnis homo est' et 'iste homo est'. Et sequitur 'iste homo non est omnis homo, igitur iste homo est alius ab omni homine'.

Item probat consequentiam:² Qui differunt genere differunt specie; qui /139v/ differunt specie differunt numero, et non econtra. Similiter, quicquid differt a consequente differt ab antecedente, ut 'omnis homo est, igitur iste homo est'; quicquid differt ab isto homine differt ab omni homine.³

XXI (26/19). OMNIS HOMO ET DUO HOMINES SUNT TRES

1. Probatur: Iste homo et duo homines sunt tres et ille et sic de singulis, igitur omnis homo et duo homines sunt tres.

2. Improbatur sic: Hic copulatur pars toti, igitur prima falsa.

3. Ad sophisma respondeo et dico quod est distinguendum penes aequivocationem ex eo quod hoc signum 'omnis' potest teneri collective vel divisive. Si tenetur collective, falsa est et est sensus "omnis homo et duo homines sunt tres coniunctim". Si divisive, sic est vera et est sensus "iste homo et duo homines sunt tres".

Ad 2. Ad improbationem cum arguitur «Hic copulatur pars toti, igitur universalis falsa», dico quod quamvis copulatio sit causa alicuius improprietas in sermone, non tamen⁴ est causa alicuius falsitatis; quia diversitas est completa⁵ unius singularis ad singulare et non ad universale; et ideo quamvis sit aliqua /140r/ improprietas in universali, non tamen in eius singulari.

XXII (27/20). OMNE VERUM ET DEUM ESSE DIFFERUNT

1.1 Probatur: Hoc verum et Deum esse differunt et illud verum et Deum esse differunt et sic de singulis, igitur omne verum et Deum esse differunt.

<1.2 Aliter probatur ***>

2.⁶ Improbatur: Omne verum et Deum esse differunt; Deum esse <est> verum; ergo Deum esse differt a Deo esse.

¹ posito] posita O.

² probat] probo *malimus*, sed fortasse *Magister Abstractionum subiecti loco intelligendus*. consequentiam] conclusionem O.

³ homine] homini O.

⁴ tamen] tantum O.

⁵ completa] copulativa O.

⁶ Improbationem (§2) post solutionem (§3) locavit O.

3. Ad sophisma respondeo, et dico quod est simpliciter falsum, quia habet unam singularem falsam; quia iste terminus communis 'verum' supponit pro aliquo cui non competit praedicatum; et ideo propositio est falsa.

Ad 1.1 Secundum quod sophisma est simpliciter falsum, respondeo probationi. Cum arguitur «Hoc verum et Deum esse differunt et illud et sic de singulis; igitur omne verum et Deum esse differunt», dico quod habet unam singularem falsam quae quidem¹ singularis interimit propositione<m> universalem: sic igitur erit fallacia consequentis ab insufficienti inductione.

Ad 1.2 Ad aliam probationem. Cum arguitur «Verum et Deum esse differunt, igitur omne verum et Deum esse differunt», dico quod hic est fallacia consequentis; arguendo ab indefinita propositione /140v/ ad propositionem universalem semper erit fallacia consequentis. Haec pars est indefinita 'verum et Deum esse differunt'; haec pars est universalis 'omne verum et Deum esse differunt'; et quando² arguitur ab indefinita ad propositionem universalem semper³ est fallacia consequentis.

XXIII (30/21). OMNIS HOMO EST

ET QUIDLIBET VIDENS <ILLUM> EST ASINUS

Istud sophisma fundatur supra casum, et est casus: Videat unusquisque homo se tantum et non alium et multi asini videant omnes homines.

1. Et probatur hoc sophisma sic: Haec est una copulativa cuius utraque pars est vera, igitur tota vera.

2. Improbatur sic: Omnis homo est et quidlibet videns illum est asinus; Socrates est homo; igitur quidlibet videns Socratem est asinus. Sed Socrates videt seipsum, igitur Socrates est asinus.

3. Ad sophisma dico quod est distinguendum penes amphiboliam ex eo quod hoc relativum 'illum' potest referre mihi li 'omnem/ hominem' vel li 'hominem' tantum. Si referat li 'omnem hominem' vera est et est sensus "omnis homo est et quidlibet videns illum, scilicet omnem hominem, est asinus"; quia positum est quod multi asini videant omnes homines et non alii. Si li 'illum' referat mihi li 'hominem' tantum, falsa est et <est> sensus "omnis homo est et quilibet videns illum, scilicet <<***>>".

¹ quidem] quaedam O.

² quando] quia O.

³ et quia – semper] ergo – hic *malimus*.

ABSTRACTIONES REGIAE

R = Cod. Lond. BL, Royal 12.F. xix. ff. 112vA-115rB

Nulla est affirmatio in qua universale universaliter sumptum praedicatur, ut habetur ab Aristotele in primo Perihermenias.¹ Haec auctoritas communiter glossatur sic: Nulla est propositio affirmativa vera in qua universale etc.

Contra: Probo quod ista glossa non valet quia haec est vera, 'isti sunt omnes homines', demonstratis omnibus hominibus per hoc pronomen 'isti'. Similiter haec est vera, 'omnis sol est omnis sol'; igitur aliqua est propositio affirmativa vera in qua universale universaliter sumptum praedicatur, cuius contradictorium est dictum in glossando regulam.

Dicitur quod ista regula est falsa de virtute sermonis, sed ita² debet intelligi: "ubi praedicatur universale singularis numeri habens plura supposita actualiter existentia".

Contra istam glossam arguo sic: Haec est vera 'Deus est intelligens omnem rem', et in ista praedicatur universale singularis numeri habens plura supposita, sicut apparet, quia li 'rem' est universale singularis numeri quod universaliter praedicatur.

Huic dicitur quod li 'rem' non est praedicatum, sed iste terminus 'intelligens omnem rem', et illud praedicatum est universale vel supplens vicem universalis et tantum unum suppositum habens et propter istam particulam "quod habet tantum unum suppositum" hoc non est contra glossam.

Sed dubium est quando universale praedicatur de universali utroque universali accepto universaliter sic:

I (1/1). OMNIS HOMO EST OMNIS HOMO

1.1 Quod sit verum probo quia³ dicit Boethius quod nulla propositio est verior illa in qua idem de se praedicatur,⁴ igitur hoc sophisma est verum.

1.2 Item: Iste homo est iste homo et ille homo est ille homo et sic de singulis, igitur sophisma verum. Ista inductio est bona et antecedens est verum, igitur consequens.

2. Ad oppositum arguo sic: Ex hoc sophismate sequitur falsum, igitur sophisma est falsum; quia sequitur 'omnis homo est omnis homo, igitur Socrates est omnis homo'. Consequens falsum, igitur illud ex quo sequitur.

3. Ad sophisma dicitur quod est simpliciter falsum.

Ad 1.1 Ad argumentum primo factum, dico quod si hoc sophisma sit in conceptu, concedendum est quod idem de se praedicatur; et neganda est haec

¹ Arist. Int. 7.17b.14-15.

² ita] illa R.

³ vel quare R.

⁴ Cf. Boethius, *In Librum de Interpretatione*, ed. 1^a, p. 215 Meiser (= PL 64, 387D), ed. 2^a, pp. 479-480 Meiser (= PL 64: 628).

consequentia 'In hac propositione idem de se praedicatur, igitur haec est vera'. Sed dicitur quod Boethius intelligit ubi subiectum et praedicatum significant aliquam rem de qua vere praedicantur. Et per hoc patet quod tales propositiones sunt falsae: 'chimaera est chimaera', 'currens est currens', posito quod nihil currat. Si hoc sophisma sit in voce, in hoc sophismate non praedicatur idem de se, quia in nulla propositione in voce praedicatur idem de se.

Ad 1.2 Ad secundam probationem. Negatur consequentia, quia est fallacia consequentis. Sed si aliquis velit inducere aliquam universalem ex istis singularibus, potest inducere istam 'omnis homo est iste homo vel iste et sic de singulis', accipiendo illa in sensu composito. Et si quaeratur quae sunt singularia huius universalis 'omnis homo est omnis homo', dicendum quod ista 'iste homo est omnis homo' et 'iste homo est omnis homo' et sic de singulis; et quaelibet illarum singularium est falsa. Oportet igitur quod universale sit falsum et illud est sophisma, igitur oportet quod sophisma sit falsum.

II (2/2). OMNIS HOMO EST /112vB/ TOTUM IN QUANTITATE

1. Probatur sic: Omnis homo est totum in tempore et in loco quae sunt quantitates, igitur sophisma est verum.

2. Sed contra: Omnis homo est totum in quantitate, igitur aliquis homo est totum in quantitate. Consequens falsum.

3. Ad hoc sophisma dicitur quod est verum quia omnis homo est integrum vel perfectum in quantitate.

Ad 2. Ad argumentum. Conceditur conclusio, scilicet quod aliquis homo est totum in quantitate.

Et notandum quod quaedam sunt quantitates continuae, ut [ut] linea, superficies, locus, tempus; et quaedam discretas, ut numerus et oratio. Et nota quod quantitates¹ continuas sunt divisibiles in infinitum; quantitates discretas non quia in quantitatibus discretis est status, videlicet in numero ad unitatem, in oratione ad litteras; quia ultra litteras non contingit dividere orationem. Oratio dividitur in dictiones, dictiones in syllabas, syllabae in litteras et ulterius non dividitur oratio in quantum est oratio et quantitas discreta. Sed in quantum est <*** et> quantitas continua minima pars literae sensibilis est divisibilis in infinitum.

III (3/3). OMNIS HOMO EST UNUS SOLUS HOMO

1.1 Probatur sic: Iste homo est unus solus homo et ille et sic de singulis, igitur etc.

1.2 Secundo sic: 'Ens homo' et 'unus homo' convertuntur et una illarum est vera, igitur et reliqua.

¹ quaedam discretas – quantitates] \.../ quaedam discretas – quantitates/ R; additamentis s.l. manu R² exaratis..

2. Ad oppositum: Aliqua singularis istius universalis est falsa, scilicet illa in qua demonstratur mulier, igitur haec universalis est falsa.

3. Ad hoc sophisma dicitur quod est simpliciter falsum.

Ad 1.1 Ad primum argumentum dicitur concedendo consequentiam negando antecedens et consequens similiter. Et quando arguitur sic: «Iste homo est unus solus homo, et ille, et sic de singulis masculis, igitur omnis homo est unus solus homo», negatur consequentia propter insufficientem inductionem.

Ad 1.2 Ad secundum argumentum dicitur quod illa auctoritas est falsa, sed habet intelligi sic: ‘ens homo’ et ‘unum quod est homo’ convertuntur.

IV(8/4). OMNES APOSTOLI DEI SUNT DUODECIM

1. Probatur sic: Petrus et Paulus cum omnibus aliis connumeratis sunt duodecim, igitur sophisma verum.

2. Ad oppositum: Aliqui apostoli Dei non sunt duodecim, quia Petrus et Paulus non sunt duodecim, igitur sophisma falsum.

3. Ad sophisma dicitur quod est multiplex penes secundum modum aequivocationis eo quod li ‘omnes’ potest teneri collective vel divisive. Si collective, sophisma est verum, et tunc non habet nisi unum singulare verum, scilicet illud in quo demonstrantur omnes apostoli Dei coniunctim. Si li ‘omnes’ teneatur divisive, sophisma est falsum quia tunc denotatur quod quicumque sunt apostoli Dei sunt duodecim.

Ad 1. Ad probationem. Quando arguitur «Petrus et Paulus cum omnibus aliis connumeratis sunt duodecim, igitur omnes apostoli Dei sunt duodecim», si li ‘omnibus’ in antecedente et li ‘omnes’ in consequente sumatur collective, consequentia est bona et antecedens est verum et consequens similiter. Si li ‘omnibus’ teneatur divisive, quocumque modo teneatur li ‘omnes’ consequentia non est bona sic arguendo: Petrus et Paulus cum omnibus aliis, id est cum quibuscumque aliis sunt duodecim, igitur omnes apostoli Dei sunt duodecim.

Ad 2. Ad improbationem. Conceditur quod aliqui apostoli Dei non sunt duodecim, nec contradicit sophismati; sed haec sibi contradicit: ‘Non omnes apostoli Dei sunt duodecim’, accipiendo li ‘omnes’ collective; quae propositio falsa est.¹

V(10/5). OMNE ANIMAL FUT IN ARCA NOE

1. Probatur sic: Homo fuit in arca Noe, bos fuit in arca Noe et sic de singulis; igitur omne animal fuit in arca Noe.

2. Improbatur sic: Omne animal fuit in arca Noe; omnis homo est animal, igitur omnis homo fuit in arca Noe. Haec conclusio est falsa, igitur etc.

3. Ad sophisma dicitur quod est multiplex penes tertium modum aequivocationis eo quod iste terminus ‘animal’ potest supponere pro animali quod est vel

¹ falsa est] omne animal fuit in arca *add. & exp. R.*

pro animali quod fuit. <Si> primo modo, tunc est iste sensus “omne animal quod est fuit in arca Noe”. Si secundo modo, tunc est sensus “omne animal quod fuit fuit in arca Noe”. Et uterque sensus est falsus.

Ad 1. Ad probationem dicitur quod quaelibet singularis est multiplex sicut sophisma et in nullo sensu valet consequentia. Ideo nec sequitur ‘bos qui fuit fuit in arca Noe, <et sic de singulis>, igitur omne animal fuit in arca Noe’.

Ad 2. Ad improbationem, si li ‘animal’ in maiori sit suppositum pro omni animal qui fuit et li ‘homo’ in conclusione pro omni homine quod fuit, concedenda est consequentia quocumque modo accipiantur isti duo termini ‘animal’ et ‘homo’ dummodo uniformiter supponunt.

Nota differentiam inter ‘supponere’ et ‘significare’ sicut inter inferius et superius; nam solummodo terminus in oratione supponit; ideo ‘supponere’ est ‘significare terminum in oratione’ sive suppositio est significatio termini in oratione, sed terminus significat tam in oratione quam extra indifferenter.

VI (11/6). OMNE COLORATUM EST

1. Probatur sic: Album est, nigrum est, medium est; igitur omne coloratum est.

2. Improbatur sic: Omne coloratum est; omne album est coloratum; igitur omne album est.

3. Ad sophisma dicitur quod est verum, quia convertitur cum vero, videlicet cum ista oratione, ‘Omne coloratum est ens’.

Ad 2. Ad improbationem. Quando arguitur «Omne coloratum est, omne album est coloratum; igitur omne album est», dicitur concedendo consequentiam et antecedens et consequens.

VII (12/7). OMNIS PHOENIX EST

Casus est quod aliquando phoenix habeat esse et aliquando non, et quando phoenix habet esse tantum una phoenix est.

1. Probatur tunc sic: Haec est falsa ‘aliqua phoenix non est’, igitur sophisma verum.

2. Improbatur sic: Hoc signum ‘omnis’ exigit tria appellata et non sunt tres phoenixes, igitur sophisma falsum.

3. Ad sophisma dicitur dubitando et suum contradictorium similiter.

Ad 2. Ad improbationem dicitur negando quod hoc signum ‘omnis’ exigit tria appellata quia haec est vera ‘omnis sol est omnis sol’. Vulgo tamen apparet quod talis propositio sit implicativa falsa cuius subiectum \tantum/ unicum suppositum habet propter expositionem huius nominis /113rB/ ‘omnis’ in alio idiomate. Tamen dicendum est quod quaelibet talis est vera.

VIII (19/12). TU ES QUILIBET VEL DIFFERS A QUOLIBET.

1. Probatur inductive sic: Tu es hoc vel differs ab hoc. et illud. et sic de singulis, igitur sophisma verum.

2. Improbatur sic: Tu es quilibet vel differs a quolibet; sed non es quilibet; igitur differs a quolibet et ultra, igitur differs a te.

3. Ad hoc sophisma dicitur quod est verum quia est una disiunctiva cuius altera pars est vera.

Ad 2. Ad improbationem. Quando arguitur «Differs a quolibet igitur differs a te»; negatur consequentia, quia est fallacia consequentis.

Nota quod istae tres propositiones convertuntur: 'differs a quolibet', 'non es idem cuilibet' et 'alicui non es idem'. Nunc ista consequentia non valet 'alicui non es idem, igitur tibi ipsi non es idem', ergo nec ista valet 'tu differs a quolibet, igitur differs a te'; quia istae duae consequentiae fiunt ex antecedentibus et consequentibus convertibilibus.

IX (20/13). TU ES QUILIBET VEL/ A QUOLIBET DIFFERS

1. Probatur sic inductive: Tu es hoc vel ab hoc differs, et illud, et sic de singulis, igitur sophisma verum.

2. Improbatur sicut sophisma praecedens.

3. Ad hoc sophisma dicitur quod est simpliciter falsum quia utraque pars eius est falsa.

Ad 1. Ad probationem dicitur quod est fallacia consequentis ex insufficienti inductione. Si sufficienter inducatur inductio erit consequentia bona cuius antecedens erit una disiunctiva falsa sic arguendo: Tu es hoc et illud et sic de singulis vel tu differs ab hoc et ab illo et sic de singulis; igitur sophisma verum. Nec est dicendum quod hoc sophisma est verum, quamvis quaelibet eius singularis sit vera; quia hoc sophisma non est universalis probabilis per illa singularia.

Nota quod istae tres propositiones convertuntur: 'a quolibet differs', 'cuilibet non es idem' et 'nulli rei es idem'; et una istarum est falsa, igitur quaelibet istarum est falsa.

X (21/14). TU SCIS QUAELIBET VEL QUAELIBET IGNORAS

XI (22/15). TU SCIS QUIDLIBET VEL NIHIL

Eodem modo sicut praecedentia probantur et solvuntur.

XII (23/16). TU SCIS QUICQUID SCIS

1. Probatur inductive sic: Tu scis hoc quod tu scis, et illud, et sic de singulis, igitur sophisma verum.

2. Improbatur sic: Aut nunc primo scis quicquid scis aut non nunc primo scis quicquid scis. Si nunc primo scis quicquid scis, igitur nunc primo scis istam propositionem 'Deus est'. Si non nunc primo scis quicquid scis, igitur ante

scivisti quicquid scis, igitur ante scivisti [igitur ante scivisti] istam propositionem 'tu es in hoc instanti'. Consequens falsum.

3. Ad sophisma dicitur quod est verum.

Ad 2. Ad quaestionem dicitur quod nunc primo scis quicquid scis, et non valet consequentia ultima 'ergo nunc primo scis Deum esse', sed est fallacia consequentis.

Nota quod istae tres propositiones convertuntur: 'nunc primo scis quicquid scis', 'non ante scivisti quicquid scis' et 'aliquid /113vA/ scis quod non ante scivisti'. Nunc ista consequentia non valet 'aliquid scis quod non ante scivisti, igitur hoc quod est 'Deus est' scis quod non ante scivisti'; ergo nec alia consequentia valet 'nunc primo scis quicquid scis, igitur nunc primo scis istam propositionem 'Deus est', quia illae duae consequentiae fiunt ex antecedentibus et consequentibus convertibilibus.¹

XIII (25/18). OMNIS HOMO EST ET ALIUS HOMO EST

1. Probatur inductive sic: Iste homo est et alius homo est, et ille, et sic de singulis; igitur sophisma verum.

2. Improbatur sic: Secunda² pars illius copulativae est falsa quia denotatur quod aliquis est homo alius ab omni homine, igitur aliquis est homo qui caret natura humana. Consequens impossibile.

3. Ad hoc sophisma dicitur quod est verum.

Ad 2. Et quando arguitur quod secunda pars istius est falsa, dicitur negando. Et quando arguitur «Aliquis homo est alius ab omni homine, igitur aliquis est homo qui caret natura humana», non sequitur, quia antecedens est verum et consequens falsum. Quod antecedens sit verum probo sic: Iste homo est et/ alius homo est, et iste homo non est omnis homo, igitur est alius ab omni homine. Sed oppositum consequentis stat cum antecedente, scilicet quod iste homo non est alius ab omni[s] homine et si sic, igitur est idem omni homine. Consequens impossibile.

XIV (26/19). OMNIS HOMO ET DUO HOMINES SUNT TRES

1. Probatur inductive sic: Iste homo et duo homines sunt tres, et ille, et sic de singulis; igitur sophisma verum.

2. Improbatur sic: [sic] Aliquis homo et duo homines non sunt tres, quia Socrates et Plato non sunt tres [quia Socrates et Plato non sunt tres], et ipsi sunt duo homines, igitur Socrates et aliqui³ duo homines non sunt tres; et ultra: igitur aliquis homo et duo homines non sunt tres.

3. Ad sophisma dicitur quod est verum.

¹ quia {scripsimus : et R² ut videtur} – convertibilibus] om. R, add.. R² in margine.

² secunda] secundum R.

³ Socrates et aliqui] aliquis homo et R a.c..

Ad 2. Ad improbationem. Quando arguitur «Aliquis homo et duo homines non sunt tres», dicitur concedendo; nec illa contradicit sophismati, sed ista contradicit sibi, 'Aliquis homo et nulli duo homines sunt tres', quae est falsa.

XV (27/20). OMNE VERUM ET DEUM ESSE DIFFERUNT

1. Probatur inductive sic: Hoc verum et Deum <esse> differunt et illud et sic de singulis, igitur sophisma verum.

2. Improbatur sic: Omne verum et Deum esse differunt, igitur omne verum differt a 'Deus est'; igitur 'Deus est' differt a 'Deus est', igitur idem differt a se.

3.1 Ad sophisma dicitur concedendo sophisma, quia per illud non denotatur nisi quod omne verum et hoc materiale 'Deum esse' differunt, et hoc est verum, quia hoc dictum 'Deum esse' non est verum nec falsum. Sed si istud dictum accipiat pro propositione cuius est dictum ita quod iste sit sensus, "omne verum et 'Deus est' differunt", tunc dubitandum est sophisma, quia si non sit nisi una talis propositio, 'Deus est', sophisma est falsum quia tunc habet unum singulare falsum. Sed si plures tales sint 'Deus est', sophisma est verum.

3.2.1 Contra: Aliquod verum et 'Deus est' non differunt, igitur sophisma est falsum.¹ Antecedens probo, quia A et A non differunt, igitur aliquod verum et 'Deus est' non differunt – sit A nomen singulare unius talis propositionis 'Deus est' solummodo.

3.2.2 Ad idem arguo: Si omne verum et Deus est² differunt, igitur 'Deus est' /113vB/ differt a 'Deus est'; consequens falsum igitur antecedens, et illud est sophisma.

3.3 Ad sophisma dicitur sicut prius quod sophisma est verum, si plures tales sint 'Deus est'.

Ad 3.2.1 Ad primum argumentum dicitur concedendo quod aliquod verum et 'Deus est' non differunt; nec illa contradicit sophismati sed ista, 'Aliquod verum et 'nullus Deus est' differunt', quae est falsa.

Ad 3.2.2 Ad aliud argumentum dicitur concedendo quod 'Deus est' <et> 'Deus est' differunt; et non valet consequentia ultima: Ergo 'Deus est' differt a Deo esse. Sicut non sequitur: Homo et <homo> differunt, igitur homo differt ab homine, quia hoc argumentum facit fallaciam figurae dictionis.

Ad 1. Ad primam probationem sophismatis dicitur quod illa inductio est bona consequentia. Et si sophisma sit falsum, antecedens illius inductionis est falsum. Si sophisma sit verum, antecedens est verum.

¹ falsum] falsa R a.c.

² Deus est] deum esse R a.c.

XVI (13/9). OMNE BONUM VEL NON BONUM EST ELIGENDUM

1. Probatum sic: Omne bonum est eligendum, igitur omne bonum vel non bonum est eligendum. Consequentia patet ab altera parte disiunctivae ad totam disiunctivam.

2. Improbatur sic: Omne bonum vel non bonum est eligendum, omne malum est bonum vel non bonum; igitur omne malum est eligendum. Consequens falsum, igitur aliqua pars antecedentis est falsa. Non minor, igitur maior; et illud est sophisma; igitur sophisma est falsum.

3. Ad sophisma dicitur quod est multiplex secundum compositionem et divisionem. In sensu composito est una propositio categorica de disiuncto subiecto et universalis. Et in illo sensu li ‘omne’ potest distribuere primam partem disiuncti tantum vel utramque partem. Si fiat distributio respectu primae partis tantum, sensus compositus est verus, sic: “omne bonum vel non bonum est eligendum”. Sic sophisma est una universalis cuius quaelibet singularis est vera. Si respectu utriusque partis disiuncti fiat distributio, sensus compositus est falsus sic: “omne bonum, vel omne non bonum est eligendum”. Sic faciendo distributionem, consequentia facta ad improbationem tenet et aliter non. Sensus divisus est iste: “omne bonum est eligendum vel omne non bonum est eligendum”, et in isto sensu hoc sophisma est una propositio hypothetica.

Simile est:

XVII (16/8). QUICQUID EST VEL NON EST EST

XVIII (18/11). OMNIS PROPOSITIO VEL EIUS CONTRADICTORIA EST VERA

1. Probatum inductive sic: Ista propositio vel eius contradictoria est vera et illa et sic de singulis, igitur sophisma verum.

2. Improbatur sic: Omnis propositio vel eius contradictoria est vera, sed omnis propositio est propositio vel eius contradictoria; igitur omnis propositio est vera.

3. Ad sophisma dicitur quod est distinguendum secundum compositionem et divisionem. In sensu composito sophisma est verum, si fiat distributio respectu primae partis tantum. Si respectu utriusque partis disiuncti sic est sophisma falsum, et sic consequentia facta in improbatione[m] bene tenet et <non> aliter. In sensu diviso sophisma est una propositio disiunctiva et li ‘eius’ in secunda parte illius potest facere relationem isti termino ‘propositio’ cum distributione vel sine. Primo modo facta relatione sophisma est falsum, secundo modo verum. Exemplum primi: “omnis propositio est vera vel eius, id est cuiuslibet propositionis contradictorium, est verum”. Exemplum secundi: “omnis propositio est vera vel eius, id est propositionis contradictorium, est verum”. /114rA/

XIX (30/21). OMNIS HOMO EST ET QUILIBET VIDENS ILLUM EST ASINUS

Casus huius sophismatis est iste quod omnis homo videat se tantum et quod multi asini sint quorum quilibet videat omnem hominem.

1. Deinde probatur sophisma sic: Utraque pars huius sophismatis est vera, igitur sophisma verum.

2. Improbatur sic: Omnis homo est et quilibet videns illum est asinus; sed Socrates videt Socratem, igitur Socrates est asinus.

3. Ad sophisma dicitur quod est distinguendum secundum amphiboliam eo quod hoc relativum 'illum' potest referre istum terminum 'omnem hominem' vel istum terminum 'hominem'. Si primo modo referat, sophisma est verum et tunc est iste sensus: "omnis homo est et quilibet videns illum, id est omnem hominem, est asinus".

Ad 2. Et tunc ad argumentum. Quando arguitur ab inferiori ad superius cum distributione, sed sine illo signo 'quolibet', bene tenet sic: 'videns omnem hominem est asinus, igitur videns Socratem est asinus'. Sed cum illo signo non valet consequentia.

Ad 1. Si secundo modo referat li 'illum' sophisma est falsum et tunc est iste sensus: "omnis homo est et quilibet videns illum, id est hominem, est asinus"; et tunc illa copulativa est falsa quia secunda pars est falsa, nam secunda pars est una universalis cuius plures singulares sunt falsae.

XX (32/22). OMNIS HOMO EST

ET QUILIBET DIFFERENS AB ILLO EST NON HOMO

1. Probatur inductive.

2. Improbatur sic: Omnis homo est et quilibet differens ab illo est non homo; Socrates differt a Platone, igitur Socrates est non homo. Consequens falsum, igitur illud ex quo sequitur; et illud est sophisma, igitur etc.

3. Ad sophisma dicitur quod est distinguendum secundum amphiboliam ex eo quod li 'illo' potest facere relationem isti termino 'homo' vel isti termino 'omnis homo'. Si primo modo fiat relatio, sophisma est verum; et tunc est iste sensus: "omnis homo est et quilibet differens ab illo, id est ab homine, est non homo", cuius aequipollens est ista: 'Omnis homo est et quilibet qui¹ non est idem homini/ est non homo', quae vera est. Si secundo modo fiat relatio, sophisma est falsum et est sensus "omnis homo est et quilibet differens ab illo, id est a omni homine, est non homo", cuius aequipollens est ista: 'omnis homo est et quilibet qui alicui homini non est idem est non homo', quae falsa est.

Ad 1.-2. Probationes et improbationes solvuntur sicut in sophismate praecedenti.

¹ qui] aliqui homini *add. et exp. R.*

XXI (33/23). OMNIS HOMO QUI EST ALBUS CURRIT

Sit casus iste quod quilibet homo albus currat et nullus alius.

1. Probatur sic inductive: Iste homo qui est albus currit, et ille, et sic de singulis.

2. Improbatur sic: Omnis homo qui est albus currit, igitur omnis homo currit et ille est albus.

3.1 Ad sophisma dicitur quod est verum et neganda est consequentia facta in improbatione[m].

3.2 Contra: Si omnis homo qui est albus currit, igitur tantum currens est homo qui est albus; et ultra: igitur tantum currens est illud quod est album, igitur tantum currens est res alba, igitur omnis currens est res alba, igitur omnis res alba est currens; igitur a primo sequitur: Omnis homo qui est albus currit, igitur omnis res alba est /114rB/ currens. Consequens impossibile.

3.3 Huic dicitur quod non tenet a primo ad ultimum, quia aliqua est consequentia intermedia quae non valet, scilicet ista ‘tantum currens est homo qui est¹ albus, igitur tantum currens est id quod est album’; quia arguitur in exclusivis ab inferiori ad superius a parte praedicati.

XXII (34/24). OMNE QUOD EST VERUM SCIRI A TE EST VERUM

1. Probatur sic: Omne quod scitur a te est verum; sed omne quod scitur a te sciri a te est verum; igitur omne quod est verum sciri a te est verum.

2. Improbatur sic: Omne quod est verum sciri a te est verum; sed omne quod est verum est verum; igitur omne verum sciri a te est verum. Consequens falsum.

3. Ad sophisma dicitur quod est multiplex secundum amphiboliam eo quod ista determinatio ‘sciri a te’ potest determinare ly ‘est’ in prima parte huius propositionis vel li ‘est’ in secunda. Si primo modo sic sophisma est verum. Si secundo modo est falsum. Exemplum primi: “omne quod est verum sciri a te,² est verum”. Exemplum secundi: “omne quod est verum,³ sciri a te est verum”, quod falsum est quia Deus scit plura quae tu non scis.

Ad 1. Ad probationem dicitur quod consequentia facta est bona, si ista determinatio ‘sciri a te’ determinet primo modo et aliter non; et tunc antecedens est verum et consequens similiter.

Ad 2. Ad improbationem dicitur quod consequentia facta est bona, si ista determinatio ‘sciri a te’ determinet secundo modo et aliter non; et tunc consequens est falsum et antecedens similiter.

Contra: Si hoc esset falsum ‘omne quod est verum sciri a te est verum’, tunc hoc foret verum ‘aliquod quod est verum sciri a te non est verum’; igitur aliquod est verum et illud non est scitum a te. Sit illud A. Tunc A est verum et illud non

¹ est] est *add. et exp.* R.

² post te *signo* : distinxit R.

³ post verum *signo* / distinxit R.

est scitum a te. Si concedatur, tunc arguo sic: Haec copulativa est concedenda a te et non propter aliquam obligationem, igitur scis istam esse veram; igitur utramque partem huius copulativae scis esse veram; igitur 'A est verum' est scitum a te; igitur A est verum et illud est scitum a te; igitur haec est falsa 'A est verum et illud non est scitum a te'.

Ad hoc argumentum dicitur concedendo istam 'aliquid est verum et illud non est scitum a te', et dicitur quod [im]possibile est te scire istam copulativam: 'A est verum et illud non est scitum a te', sicut non est inconveniens te scire aliquam particularem ignorando quodlibet eius singulare; quia tu bene potes scire quod aliquid animal est Socrates et nescire quod illud est; quia posito quod Socrates sit similis Platoni et quod ipsi duo sint coram te et mutant loca oculis tuis clausis, tunc sci[ti]s quod aliquid animal est Socrates et nesci[ti]s quod est illud.

XXIII (35/25). OMNE QUOD EST VERUM SCIRI A TE EST FALSUM

1. Probatur sic: Haec est falsa: 'Omne quod est verum scitur a te', igitur eius dictum est falsum, 'Omne quod est verum sciri a te'; igitur sophisma verum.

2. Improbatur sic: Omne quod est verum sciri a te est falsum; sed omne quod est verum sciri a te scitur a te; igitur omne quod scitur a te est falsum.

3. Ad sophisma dicitur quod est multiplex eo quod /114vA/ ista determinatio 'sciri a te' potest determinare sicut prius dictum est <in> praecedenti sophismate. Primo modo sophisma est falsum, nam haec est falsa: 'Omne quod est verum sciri a te¹ est falsum', quia haec est una universalis cuius quaelibet singularis est falsa in qua demonstratur propositio scita a te.

Ad 1. Ad probationem dicitur negando istam consequentiam: 'Haec propositio est falsa, igitur suum dictum est falsum'.

Ad 2. Ad improbationem dicitur quod si illa determinatio, 'sciri a te' primo modo determinet in sophismate, consequentia facta est bona et consequens est falsum et antecedens similiter.

XXIV (37/26). DEUS ERIT IN QUOLIBET INSTANTI NON EXISTENS

1. Probatur sic: Deus erit in A instanti non existens et in B non existens et in C et sic de quolibet instanti, igitur Deus erit in quolibet instanti non existens.

2. Improbatur sic: 'Quodlibet non' et 'nullum' aequipollent, igitur Deus est in nullo instanti existens.

3. Ad sophisma dicitur quod est falsum.

Ad 1. Ad probationem dicitur concedendo consequentiam et negando antecedens et consequens similiter, quia antecedens est una copulativa cuius quaelibet pars est falsa, igitur tota falsa.

¹ *post te signo : distinxit R.*

XXV (31/27). OMNIS GRAMMATICUS EST**ET QUILIBET SCIENS ILLUM ESSE GRAMMATICUM EST TANTUM TALIS**

Iste est casus quod sint tres grammatici qui sunt tantum grammatici et quod illi sciant de omni grammatico ipsum esse grammaticum et solum illi et quod sit alius qui sit grammaticus, rethoricus et musicus et quod nesciat aliquem esse grammaticum nisi seipsum.

1. Deinde proponatur sophisma et probetur sic: Haec est una copulativa cuius utraque pars est vera, igitur tota vera.

2. Improbatur sic: Omnis grammaticus est et quilibet sciens ipsum esse grammaticum est tantum talis; sed iste est grammaticus, demonstrato grammatico, rethorico et musico; igitur quilibet sciens ipsum esse grammaticum est tantum talis. Consequens falsum et contra casum.

3. Ad sophisma dico quod est distinguendum secundum amphiboliam ex eo quod hoc relativum 'ipsum' potest referre istum terminum 'omnem grammaticum' vel istum terminum 'grammaticum'. Si primo modo referat sic sophisma est verum et tunc est iste sensus: "omnis grammaticus est et quilibet sciens ipsum, id est omnem grammaticum, esse grammaticum est tantum grammaticus".

Ad 2. Et tunc ad argumentum in oppositum dicitur negando consequentiam, quia arguitur ab inferiori ad superius cum distributione.

Ad 1. Si secundo modo referat li 'ipsum', sic sophisma est falsum et tunc est iste sensus: "omnis grammaticus est et quilibet sciens ipsum, id est grammaticum, esse grammaticum est tantum talis", et tunc est haec copulativa falsa quia secunda pars est falsa.

XXVI (45/28). OMNIS HOMO EST ANIMAL ET OMNE ANIMAL EST HOMO

1. Probatur sic: Iste homo est animal et hoc animal est homo, et ille, et sic de singulis; igitur sophisma verum.

2. Improbatur sic: Huius copulativae altera pars est falsa, igitur /114vB/ tota falsa.

3. Ad sophisma dicitur quod est falsum.

Ad 1. Ad probationem dicitur negando consequentiam propter insufficientem inductionem secundae partis, quia ad hoc quod ipsae singulares inducant aliquam universalem, istam inducent: 'Omnis homo est animal et omne animal quod est homo est homo', ex qua non sequitur sophisma.

XXVII (46/29). OMNIS HOMO EST ANIMAL ET ECONVERSO

1. Probatur inductive sic: Iste homo est animal et econverso et ille et sic de singulis, igitur sophisma verum.

2. Improbatur sic: Omnis homo est animal et econverso, igitur omne animal est homo.

3. Ad sophisma dicitur quod est oratio truncata et ideo non oportet ad ipsam respondere donec perficiatur. Sed ipsa perfecta sic 'omnis homo est animal, et

econverso fit propositio vera terminis transpositis', dicitur quod li 'converso' potest denotare conversionem simplicem vel per accidens. Si secundo modo denotet, sophisma est verum et est sensus «'omnis homo est animal et econverso' fit propositio vera terminis transpositis sic: 'animal est homo'». Si primo modo denotet, sophisma est falsum, et tunc est iste sensus: «'omnis homo est animal; et econverso' fit propositio vera terminis transpositis sic: 'omne animal est homo'».

XXVIII (48/30). CUIUSLIBET HOMINIS ASINUS CURRIT [ISTE]

Iste est casus quod quilibet homo habeat asinum currentem et quod omnes homines habeant unum asinum in communi non currentem.

1. Probatur inductive sic: Istius hominis asinus currit, et illius, et sic de singulis; igitur sophisma verum.

2. Improbatur sic: Cuiuslibet hominis asinus currit; igitur asinus cuiuslibet hominis currit. Consequens falsum.

3. Ad sophisma dicitur quod est verum.

Ad 2. Ad improbationem dicitur negando consequentiam, quia est fallacia figurae dictionis ex diverso modo supponendi terminorum sicut hic:¹ 'omnis homo est animal, igitur omne animal est homo'.

XXIX (49/31). CUIUSLIBET HOMINIS OCULUS EST DEXTER

Casus est iste quod omnis homo habeat duos oculos.

1. Probatur inductive sic: Istius hominis oculus est dexter et illius et sic de singulis, igitur sophisma verum.

2. Improbatur sic: Alicuius hominis oculus non est dexter quia alicuius hominis oculus² sinister non est dexter; igitur sophisma falsum.

3. Ad sophisma dicitur quod est verum. Ad improbationem dico quod illa particularis <***>.³ Et dico quod non repugnat sophismati, sed ista sibi repugnat: 'Alicuius hominis non oculus est dexter', et illa est falsa.

XXX (50/32). OMNIS HOMO MORITUR QUANDO UNUS SOLUS HOMO MORITUR

Casus est iste quod omnis homo moriatur successive ita quod nullus cum alio.

1. Probatur inductive sic: Iste homo moritur quando unus solus homo moritur et ille et sic de singulis, igitur sophisma verum.

2. Improbatur sic: Quando omnis¹ homo moritur moriuntur plures; sed quando unus solus homo moritur non moriuntur plures, igitur quando moriuntur plures non moriuntur plures.

¹ hic] haec R.

² oculus] est *add. et exp.* R.

³ <***>] *fortasse est vera.scribendum.*

3. Ad sophisma dicitur quod est falsum nec habet aliquam singularem veram praeter unam, ideo probatio sophismatis est induc/tio bona et antecedens est falsum et consequens similiter. Et haec est falsa 'quando omnis homo moritur moriuntur plures', quia implicat aliquod esse quando in quo omnis homo moritur, quod est manifeste falsum et contra casum.

Notandum est quod quando est tempus determinatum a<pu>d instans praecedens quod est principium² illius facti de quo interrogatur et apud instans posterius quod est finis eiusdem facti, ut habetur a Commentatore quarto Physicorum, capitulo de tempore.³

XXXI (55/33). QUICQUID AUDITUR A PLATONE PROFERTUR A SOCRATE

Sit casus iste quod Socrates dicat istam propositionem: 'Nullus homo est asinus' et audiat Plato totum praeter signum.

1. Probetur tunc sic: hoc auditur a Platone et nihil aliud et demonstro per li 'hoc' illud quod Plato audit, et illud idem profertur a Socrate; igitur sophisma verum.

2. Improbatur sic: Falsum auditur a Platone, igitur falsum profertur a Socrate. Consequens falsum.

3. Ad sophisma dicitur quod est verum.

Ad 2. Ad improbationem dicitur negando antecedens et consequens similiter, quia in prof<er>endo istam: 'Nullus homo est asinus', Socrates profert ipsammet propositionem, quae est vera, et partem illius quae est falsa.

XXII (56/34). ALBUM FUT DISPUTATURUM⁴

Sit ita quod Socrates fuit albus et non sit modo albus nec a modo erit, et quod disputabit et non disputat nec disputavit.

1. Probatur sic: Quod fuit album fuit disputaturum, igitur album fuit disputaturum.

2. Improbetur sic: Quicquid fuit disputaturum disputat aut disputabit aut disputavit, album fuit disputaturum, igitur album aut disputat aut disputabit aut disputavit.

3. Ad sophisma dicitur quod est multiplex penes tertium modum aequivocationis eo quod li 'album' potest supponere pro albo quod est vel pro albo quod fuit. Si primo modo sophisma est falsum, et est sensus "album quod est fuit

¹ omnis R p.c.] unus solus R a.c.

² principium scripsimus coll. Averroes l.c.] primum R.

³ Averroes, *Physica* 4, *comm.* 123, vol. 4, f. 197B. Quando vero est tempus terminatum apud instans praecedens, id est, haec autem dictio Quando, significat tempus terminatae quantitatis per instans praecedens, quod est principium illius facti, de quo interrogatur, et instans posterius, quod est finis illius facti, quando illud tempus notae fuerit distantiae ab instanti praesenti.

⁴ disputaturum] sit ita [[album]] add. R.

disputaturum, id est quod disputabit". Secundo modo sophisma est verum, et est sensus "quod¹ fuit album fuit disputaturum, id est illud quod disputabit".

Ad 1. Ad probationem dicitur quod si li 'album' in consequente supponat pro albo quod fuit, consequentia facta est bona et aliter non.

Ad 2. Ad improbationem dicitur quod si li 'album' in minori et in consequente similiter supponant pro albo quod fuit, illa consequentia est bona et antecedens est verum et consequens similiter.

XXXIII (57/35). DEUS SCIT² QUICQUID SCIVIT.

1. Probatur sic: Deus scivit omnia et nullius³ eorum oblitus est, igitur Deus scit quicquid scivit.

2. Improbatur sic: Deus scit quicquid scivit et Deus scivit te non esse, <igitur Deus scit te non esse>, igitur tu non es.

3. Ad sophisma dicitur quod est falsum, quia ex eo sequitur falsum, sicut probatum est. Similiter dato quod sophisma foret verum sequitur quod Deus sciret falsum. Consequens falsum quia nihil scitur nisi verum.

Ad 1. Ad probationem dicitur concedendo consequentiam negando antecedens et consequens similiter, dummodo sit locutio de 'scire' /115rB/ quod est 'veritatem cognoscere'. Sed si 'scire' capiatur pro 'intelligere', sic antecedens potest concedi et consequens similiter, quod est sophisma; quia haec est vera: 'Deus scit quicquid scivit, id est, intelligit quicquid intellexit'; sic loquendo est haec vera: 'Deus scit, id est intelligit, praesentia, praeterita et futura'.

XXXIV (60/36). ISTI FERUNT LAPIDEM

Demonstratis duobus hominibus quorum unus ferat unum lapidem, alius alium lapidem.

1. Probatur sic: Uterque istorum fert lapidem, igitur isti ferunt lapidem.

2. Improbatur sic: Nullus lapis fertur ab istis, igitur isti non ferunt lapidem; igitur sophisma falsum.

3. Ad sophisma dicitur quod est falsum.

Ad 1. Ad probationem dicitur negando consequentiam.

¹ quod] quicquid R.

² SCIT] SCIS R a.c..

³ nullius] nullum R.

XXXV (61/37). ISTI SCIUNT SEPTEM ARTES

Demonstratis duobus quorum unus scit¹ tres artes et alius quatuor.

1. Probatur sic: Isti sciunt tres arte<s> et quatuor, et tres et quatuor sunt septem; igitur sophisma verum.

2. Improbatur sic: Isti sciunt septem artes, igitur uterque istorum scit septem artes.

3. Ad sophisma dicitur quod est verum.

Ad 2. Ad improbationem dicitur quod consequentia non valet, quia antecedens est verum et consequens falsum.

XXXVI (Ø). OMNIS ANIMA EST IN TE

1. Probatur sic: Anima vegetativa est in te, anima sensitiva est in te, anima intellectiva est in te; igitur omnis anima est in te.

2. Improbatur sic: Omnis anima est in te; anima canis est anima; igitur anima canis est in te. Hoc consequens est falsum, igitur illud ex quo sequitur et illud est sophisma; igitur sophisma falsum.

3. Ad hoc sophisma dicitur quod est falsum.

Ad 1. Et tunc ad probationem. Quando arguitur «Anima vegetativa est in te etc. », dicitur negando consequentiam; sed est fallacia consequentis quia sequitur econtra et non sic. Sequitur enim: Omnis² anima est in te, igitur anima vegetativa est in te et anima sensitiva et anima intellectiva.

XXXVII (85/39). OMNE QUOD EST VERUM EST VERUM IN HOC INSTANTI³

¹ scit] sit *a.c.* **R.**

² omnis] omnia **R** *a.c.*

³ *Unam lineam illegibilem addidit R².*

SUMMA SOPHISMATUM DISPUTABILIIUM

sive

ABSTRACTIONES VENETAЕ

V = Cod. Ven. Marc. Z.302: 167vA-170vA

I. Nulla est affirmatio etc.¹

Sophisma

{1/1} OMNIS HOMO EST OMNIS <HOMO>

1. Cuius probatio est per naturam inductionis,

2. et improbatio per naturam contradictionis sive contrari<etat>is.

3. Solutio. Ego respondeo ad hoc sophisma. Dico quod prima distinguenda est secundum aequivocationem ex eo quod hoc totum 'omnis homo' est aequivocum ad quodlibet singulare istius termini 'homo', et sic dico primam simpliciter esse falsam; et ad totum respectu singularium, et sic dico primam esse simpliciter veram sub hoc sensu «haec vox 'omnis homo' est haec vox 'omnis homo'».

Ad 1. Et ad probationem respondeo et dico quod ibi est fallacia consequentis, sequitur enim econverso, sic: 'omnis homo est omnis homo, ergo iste homo est iste homo et sic de singulis', mediantibus istis singularibus 'iste homo est omnis homo, et sic de singulis'; unde cum arguit econverso procedit a positione consequentis ad positionem antecedentis.

Eadem est solutio istius sophismatis

{2/2} OMNIS HOMO EST TOTUM IN QUANTITATE.**{3/3} OMNIS HOMO EST UNUS SOLUS HOMO**

1. Probatur inductive.

2 Contra. Praedicatur oppositum de opposito.

Et similiter habent probari et improbari IV sophismata sequentia.²

3. Et respondeo dicendo primam esse simpliciter veram, et concedo probationem.

¹ *Lemma e Abstractionibus Ricardi, quae ita incipiunt:* "Nulla est affirmatio in qua universale universaliter sumptum praedicatur, ut dicit Aristoteles. Et hoc potest esse dupliciter aut quia non praedicatur universale sumptum universaliter, aut quia falsa sit affirmatio in qua universale sic se habens praedicatur – quia aut affirmatur superius de inferiori aut convertibile de convertibili – et utroque modo est affirmatio falsa praedicato sumpto universaliter – et etiam si affirmatur inferius de superiori praedicato sic se habente. Manifestum est ergo quod omnis affirmatio est falsa in qua universale sumptum universaliter praedicatur."

² *I.e. sophismata Ricardi 4-7: OMNIS HOMO EST ALIQUIS HOMO, OMNIS HOMO EST HOC ALIQUID, OMNIS HOMO EST SINGULARE, OMNIS HOMO EST INDIVIDUUM.*

Ad 2. Ad improbationem respondeo. Cum dicit «Hic praedicatur oppositum etc.», dico quod hoc falsum est, quia homo et unus solus homo non opponuntur.

Et similiter respondendum¹ est ad omnia similia.

{4/8} OMNES APOSTOLI DEI SUNT DUO/167VB/DECIM

1. Probatio. Petrus et Paulus cum omnibus aliis sunt duodecim; ergo prima vera.

2. Contra. Petrus et Paulus non sunt duodecim.

3. Respondeo dicendo esse distinguendum eo quod hoc quod dico 'omnis' possit teneri collective vel distributive. Si collective, sic dico quod prima simpliciter vera est; si distributive, sic dico quod prima simpliciter falsa est. Unde primo modo probat, secundo modo improbat.

{5/9} OMNE ANIMAL EST SANUM

Sit de qualibet specie animalis unicum sanum et unicum aegrum et unicum medium.

1. Et probatur inductive.

2. Improbatur sic: Omne animal est sanum, omnis homo est animal, ergo omnis homo est sanus.

3. Respondeo ad hoc sophisma et dico quod prima distinguenda est eo quod potest fieri distributio pro partibus propinquis vel pro partibus remotis. Si autem fiat distributio pro partibus remotis falsa est, quia tunc est hiis sensus "omnis homo est sanus, omnis leo est sanus, et sic de singulis". Si autem fiat distributio pro partibus propinquis, sic dico quod prima vera est sub hoc sensu "homo est sanus, leo est sanus, et sic de singulis".

Ad 2. Et in hoc sensu respondeo improbationi et dico quod ibi est fallacia figurae dictionis, hic sc. «omne animal est sanum, omnis homo est animal, ergo omnis homo est sanus», quia in maiori fit distributio pro partibus <propinquis>, et partes propinquae et omne commune, ut vult Aristoteles, dicit quale quid,² et in conclusione fit distributio pro partibus remotis quae dicunt³ hoc aliquid, unde commutatur quale quid in hoc aliquid.

Similiter autem respondendum est illis sophismatibus

{6/10} OMNE ANIMAL FUT IN ARCA NOE

{7/Ø} OMNIS ANIMA EST IN TE

¹ respondendum] *lectio incerta.*

² *Arist. Cat. 5.3b13-16.*

³ dicunt] quidem(?) V.

{8/11} OMNE COLORATUM EST

1. Probatio. Sit tantum¹ unicum album, unicum nigrum, unicum medium, et probatur inductive.

2. Et improbatur sic: omne coloratum est, omne album est coloratum, ergo omne album est.

3. Respondeo ad hoc sophisma omittendo distinctionem quae posset hic dari,² et dico quod prima simpliciter vera est, et bene probatur.

Ad 2. Ad improbationem respondeo, cum dicit «omne coloratum est, omne album est coloratum, ergo omne album est», et dico quod hic est fallacia aequivocationis de li 'esse'; in maiori enim³ sumitur esse quod est operatio entis secundum quod respicit tempus, et in minori sumitur esse consequentiae sive habitudinis, quod quidem non respicit tempus, cuius<modi> est hic 'si est album est coloratum', unde aequivocatur esse.

{9/12} OMNIS PHOENIX EST

1. Probatur per naturam contradictionis,

2. Et improbatur sic: 'Omnis' exigit tria appellata, et non est nisi unica phoenix.

3. Respondeo ad hoc sophisma et dico quod <prima> simpliciter falsa est.

Ad 1. Et respondeo probationi. Cum dicit quod eius contradictoria est falsa, dico quod est vera, quia vere negatur esse ab eo quod non est. Et ille terminus 'omnis phoenix'⁴ non habens sufficientiam appellatorum supponens verbo de praesenti potest supponere pro ente vel pro non ente. /168rA/

II. Habita etc.⁵

Solutis sophismatibus per distinctionem causatam ex signo et termino simplici, nunc restat solvere sophismata per distinctionem causatam ex unione signi cum termino composito.⁶

Et sciendum quod terminus potest dici compositus⁷ tripliciter: aut mediante coniunctione copulativa, aut disiunctiva, aut mediante implicatione. Unde prius dicendum de compositis mediante disiunctiva coniunctione, cuiusmodi sunt omnia ista sophismata:

¹ tantum] t(ame)n V.

² posset hic dari] possit hic dare V.

³ enim] non V.

⁴ omnis phoenix] phoenix omnis V.

⁵ *Ex abstractionibus Ricardi:* "Habita diversitate distinctionum adhibendarum signo addito termino simplici restat ut videatur diversitas sophismatum signo universali addito termino composito."

⁶ compositio] opposito V.

⁷ compositus] oppositus V.

{10/13} OMNE BONUM VEL NON BONUM EST ELIGENDUM

1. Probatio. Omne bonum est eligendum, sed omne bonum est bonum vel non bonum, ergo omne bonum vel non bonum est eligendum.

2. \Improbatur sic: Omne bonum vel non bonum est eligendum, omne malum est bonum vel non bonum; ergo etc./

3. Respondeo ad hoc sophisma et dico quod quod prima distinguenda est secundum compositionem et divisionem. Si autem sit composita, sic distribuitur hoc totum 'bonum vel non bonum', et sunt eius supposita tam bona quam non bona, et sic dico quod prima est falsa. Si vero sit divisa, sic cadit distributio solum super hoc quod dico 'bonum', et sunt supposita solummodo bona, et sic dico quod prima vera est.

Ad 1. Unde respondeo ad probationem secundum quod composita est. Et dico quod in probatione est fallacia consequentis inter maiorem et conclusionem, sc. inter ista duo 'omne bonum est eligendum, ergo omne bonum vel non bonum', quia bene sequitur sine signo, sic: 'bonum est eligendum, ergo bonum vel non bonum', quia tota disiunctiva consequens est ad utramque sui partem; unde apposito signo sequitur e converso. Quare dico quod ibi est fallacia consequentis a positione consequentis ad positionem antecedentis.

Ad 2. Secundum vero quod est divisa respondeo ad improbationem, cum dicit «Omne bonum \vel non bonum/ est eligendum, omne malum est bonum vel non bonum, ergo omne malum est etc.», et dico quod est ibi [est] fallacia figurae divisionis propterea quod creditur¹ eadem esse supposita in sensu compositionis et divisionis, cum sint diversa, propter similem terminationem vocis, unde similis terminatio in uno sensu et in alio causat fallaciam figurae dictionis.

Similiter autem probantur et improbantur et solvuntur ista sophismata:

{11/16} QUICQUID EST VEL NON EST EST**{12/15} OMNIS HOMO VEL ASINUS EST RISIBILIS****{13/17} OMNE RATIONALE VEL IRRATIONALE EST SANUM**

Solvuntur sicut praedicta, sed probantur inductive et improbantur <***>.

{14/18} OMNIS PROPOSITIO VEL EIUS CONTRADICTORIA EST VERA

1. Probatur inductive.

2. Et improbatur sic: Omnis propositio vel eius etc., omnis propositio est propositio vel eius contradictoria, ergo omnis propositio est vera.

3. Et respondeo ad hoc sophisma distinguendo sicut prius.

Ad 1. Et ad probationem respondeo quod ibi est fallacia figurae dictionis inter maiorem et conclusionem, scilicet inter [[illa]] ista 'omnis propositio vel eius contradictoria est vera, ergo omnis propositio est vera', quia in maiori proposi-

¹ creditur] *lectio incerta; item similis paullo infra.*

tionem¹ sunt /168rB/ supposita te currere vel non currere, te sedere vel non sedere et huiusmodi sumpta per modum disiunctionis, quae quidem dicunt quale quid; in conclusione vero sunt² supposita te currere et te non currere, te stare et te non stare sumpta divisim, quae dicunt hoc aliquid, unde commutatur quale quid in hoc aliquid.

III. Sequitur de illis in quibus est disiunctio a parte praedicati.³

Cuiusmodi est sophisma:

{15/19} TU ES QUILIBET VEL DIFFERENS A QUOLIBET

1. Et probatur inductive.

2. Improbatur sic: Non es quilibet, ergo differens es a quolibet, et sic a te.

3. Solutio. Dicendum ad hoc sophisma quod prima vera est simpliciter, et hoc gratia ultimae partis, quia tota disiunctiva est vera cuius altera pars est vera, sed haec est vera 'tu differs a quolibet' quia aequipollet 'non es idem cuilibet', et haec isti 'alicui non es idem'.

Ad 2. Et dico quod in <im>probatione est fallacia consequentis, cum dicit 'differs a quolibet, ergo a te.' Sequitur enim econverso, cum ad differentiam respectu prioris sequitur differentia respectu posterioris, et prius est [is]te quam quolibet⁴ cum prius sit in quo non convertitur consequentia; sequitur ergo 'differs a te, ergo a quolibet', quare cum arguit econverso procedit a positione consequentis ad positionem antecedentis, unde peccat per fallaciam consequentis.

{16/20} TU ES QUILIBET VEL A QUOLIBET DIFFERENS

{17/21} TU SCIS QUIDLIBET VEL QUIDLIBET IGNORAS

{18/22} TU SCIS QUIDLIBET VEL NIHIL

Ista tria sophismata probantur sicut sophisma praecedens.

Et dicitur communiter ad omnia quod primae propositiones falsae sunt, et in probatione est fallacia consequentis quia sequitur econverso et non sic.

¹ maiori propositione] *lectio incerta* V.

² sunt] sicut V.

³ Haec ad verbum non cum Abstractionibus Ricardi conveniunt, neque lemma esse scriba indicavit, congruunt tamen satis bene cum verbis Ricardi, quae fere haec sunt: restat nunc dicere de his in quibus fit disiunctio ex parte praedicati, verbi gratia.

⁴ quolibet] quaelibet V.

IV. Sequitur de illis in quibus additur signum toti copulato, ut hic¹

{19/25} OMNIS HOMO EST ET ALIUS HOMO <EST>

1. Probatur inductive.

2. Contra. Huius copulativae altera pars est falsa, ergo tota falsa.²

3. Respondeo ad hoc sophisma et dico quod prima simpliciter vera est.

Ad 2. Et ad improbationem respondeo. Cum dicit «Huius copulativae altera pars est falsa», dico: utraque pars est vera, quia haec est vera ‘omnis homo est’ et haec similiter ‘alius ab omni homine est’, quia aequipollet isti ‘aliquis homo non est idem omni homini’ et haec isti ‘aliquis homo †non alicuius†³ homini non est idem’

{20/26} OMNIS HOMO ET DUO HOMINES [ET DICUNT] SUNT TRES <HOMINES>

1. Probetur inductive.

2. Contra. Hic copulatur pars toti.

3. Respondeo ad hoc sophisma <et> dico quod prima simpliciter vera est.

Ad 2. Et ad improbationem respondeo, cum dicit «Hic copulatur pars toti», et dico quod quamvis talis copulatio causat⁴ improprietatem in sermone, non tamen causat aliquam falsitatem.

{21/27} OMNE VERUM ET DEUM ESSE DIFFERUNT

1. Probetur inductive.

2. Et improbetur sic: Omne verum etc., Deum esse est verum, ergo Deum esse <est> idem⁵ Deo.

3. Respondeo. Dico quod prima simpliciter /168vA/ falsa est.

Ad 2. Et respondeo ad improbationem, et dico quod ibi est una singularis falsa; vel si omittatur ista singularis, est ibi fallacia consequentis ab insufficienti.

Eadem probatio et improbatio et solutio⁶ est in hiis sophismatibus:

{22/29} OMNE VERUM ET DEUM ESSE PONUNT NUMERUM⁷

{23/28} OMNE VERUM ET DEUM ESSE SUNT DUO VERA

¹ *Verba sunt Ricardi, Magistri Abstractionum.*

² falsa – falsa] vera – vera V.

³ non alicuius] *lectio incerta.*

⁴ causat] *lectio incerta.*

⁵ idem] *lectio incerta.*

⁶ solutio] s(i)c V.

⁷ numerum] in numero *malim.*

Item, videat unusquisque homo se tantum, et multi asini videant omenm hominem Inde sic:

{24/30} OMNIS HOMO EST ET QUIDLIBET VIDENS ILLUM EST ASINUS

1. Probatio. Huius copulativae utraque pars est vera, ergo tota vera.

2. Contra. Omnis homo est etc., sed Socrates est homo, ergo Socrates est et quidlibet videns illum est asinus.

3. Respondeo ad hoc sophisma distinguendo primam ex eo quod relativum potest referre¹ omne antecedens cum distributione vel sine; si sine distributione, sic dico quod falsa est; si cum distributione, sic vera est.

Ad 2. Et in hoc sensu respondeo [et] improbationi. Et dico quod ibi est fallacia consequentis inter extrema et conclusionem, sc. ista duo 'quidlibet videns illum, sc. omnem hominem, ergo quidlibet videns Socratem', quia bene sequitur sine² signo sic: 'videns illum, sc. omnem hominem, ergo videns Socratem', unde appposito signo quod fuit consequens erit antecedens, unde cum sic arguit «quidcumque videns illum, ergo quidlibet videns Socratem» arguit a positione consequentis ad positionem antecedentis. Unde peccat per fallaciam consequentis.

Eodem modo omnino dicendum ad hoc sophisma:

{24/31} OMNIS GRAMMATICUS EST <ET> QUI[D]LIBET SCIENS IPSUM ESSE GRAMMATICUM EST TANTUM TALIS

{24/32} OMNIS <HOMO> EST ET QUI[D]LIBET DIFFERENS AB IPSO EST NON HOMO

Illud etiam sophisma similiter probatur, et improbatur sicut praecedens, et etiam solvitur per eandem distinctionem, sed econtrario modo est veritas et falsitas.³

V. Sequitur de compositis mediante adiectivo etc.⁴

Sophisma:

{25/33} OMNIS HOMO QUI EST ALBUS CURRIT

Curat solus omnis homo albus.

1. Et probetur inductive.

2. Contra. Omnis homo qui est albus currit, ergo omnis homo currit, et ille est albus.

¹ referre] referri V.

² sine] un(de) V.

³ falsitas] Infinita sunt finita add. *nescioquis in mg. et hoc loco ut insereretur indicavit, insania correptus, ut videtur.*

⁴ Ex *Abstractionibus Ricardi*: "Sequitur de compositis mediante adiectivo et substantivo et etiam de illis in quibus additur implicatio ad subiectum vel ad praedicatum cum signo."

3. Respondeo ad hoc sophisma et dico quod prima distinguenda secundum compositionem et divisionem. Si autem sit divisa sic distribuitur li 'homo' solum pro omnibus hominibus et significat quod omnis homo currit, et sic falsa est. Si autem sit composita, tunc distribuitur hoc totum 'homo qui est albus [currit]', et sic vera est.

Ad 2. Et in hoc sensu respondeo improbationi et dico quod ibi est fallacia compositionis et divisionis inter ista duo 'omnis homo qui est albus currit, ergo omnis homo currit', quia proceditur ab inferiori ad superius cum distributione, quia homo albus est inferius quam homo, ut patet per istam regulam «unum-quodque se habens ex appositione respectu alterius habens ordinem ad se ipsum est ei inferius».

{26/37} DEUS ERIT IN QUOLIBET INSTANTI NON EXISTENS

1. Pro/168vB/batio: Deus erit in A non existens et in B, et sic de singulis.

2. Contra. 'Quidlibet non' et 'nullum' aequipollent; ergo Deus erit in nullo etc.

3. Respondeo dicendo quod prima multiplex est secundum compositionem et divisionem, sed quia est falsa in utroque sensu, propter hoc dico eam esse simpliciter falsam.

Ad 1. Et respondeo ad probationem distinguendo quamlibet singularem secundum compositionem et divisionem, et in sensu compositionis sunt singulares falsae, in sensu divisionis est una singularis falsa.

Aut est ibi fallacia consequentis ab insufficienti; verbi gratia †instantiori deus via maior sint tantum est†¹ instantia, sc. A, B, C, et sit Deus in C, et inducitur sic: deus erit in A non existens, deus erit in B non existens, Deus erit in C non existens. Ista ultima singularis est falsa eo quod implicaret Deum non esse in C, cum tamen sit in C.

{27/39} OMNE ALIUD QUAM ANIMAL QUOD E[S]T SOCRATES SUNT DUO DIFFERT A SOCRATE

1. Probatio. Omne non animal etc. differt a Socrate, sed omne non animal est aliud quam animal, ergo prima vera.

2. Contra. Socrates est aliud quam animal quod et Socrates sunt duo, ergo Socrates differt a Socrate.

3. Respondeo ad hoc sophisma et dico quod prima distinguenda est ex eo quod potest fieri relatio huic 'aliud quam animal', et <sic> est prima vera; vel ei quod est 'animal', et sic prima falsa, quia sic est una singularis falsa, sc. pro Socrate.

Ad 2. Et respondeo improbationi distinguendo ...² eodem modo quo prius, sed econtrario modo est ibi veritas et falsitas.

¹ In loco corruptissimo, ut videtur, fortasse via ex in A, ma^{or} ex iiii^{or} aut est ex tria originem ducit.

² ...] fort. vox erasa V.

{28/40} TU ES ALIUD QUAM ANIMAL QUOD EST ROMAE

Similiter distinguendum est haec, sed econverso modo est hic veritas et falsitas.

{29/45} OMNIS HOMO EST ANIMAL ET OMNE ANIMAL EST HOMO

1. Probetur inductive.

2. Contra. Huius copulativae altera pars est falsa, ergo tota falsa.

3. Respondeo et dico quod prima falsa est simpliciter ratione ultimae partis.

Ad 1. Et respondeo probationi et dico quod ibi est fallacia consequentis ab insufficienti <eo> quod non inducitur hic pro <nisi> pro animali quod est homo.

{30/46} OMNIS HOMO EST ANIMAL ET ECONVERSO

1. Probetur inductive.

2. Contra. Ergo animal est omnis homo.

3. Respondeo et dico quod prima distinguenda est eo quod li 'econverso' potest dicere conversionem simplicem, et sic est falsa, vel conversionem per accidens, et sic vera est.

{31/47} OMNEM HOMIEM VIDENS EST UNUM SOLUM HOMINEM VIDENS

1. Probetur inductive.

2. Contra. Omnem hominem videns videt plures, unum solum hominem videns non videt plures, ergo videns plures non videt plures.

3. Respondeo et dico quod prima simpliciter vera est, et bene probatur.

Ad 2. Et in <im>probatione implicatur falsum, quia implicatur aliquem videre plures, cum tamen positum si<t> quod omnis homo videat se tantum.

{32/48} CUIUSLIBET HOMINIS ASINUS CURRIT.

1. Probetur inductive.

2. Contra. Ergo asinus cuiuslibet currit, supposita tali suppositione quod omnis habeat asinum proprium currentem et omnes homines habeant asinum communem non currentem.

3. Respondeo et dico quod prima simpliciter vera est.

Ad 2. Et respondeo improbationi /169rA/ dicendo quod ipse¹ facit fallaciam figurae dictionis, quia in prima stat li 'asinus' confuse tantum per naturam signi, in secunda determinate, et sic variatur unus modus supponendi in alium.

Moriantur omnes homines successive.

{33/50} OMNIS HOMO MORITUR QUANDO UNUS SOLUS HOMO MORITUR

1. Probetur inductive.

¹ ipse] fort. ipsa scribendum; ipse retento improbens subiectum subintellectum esse dicendum est.

2. Contra. <Quando> omnis homo moritur moriuntur plures, quando unus solus homo moritur non moriuntur plures; ergo etc.

3. Respondeo et dico quod prima simpliciter falsa est.

Ad 1. Et respondeo probationi sic: Aut li 'quando' in quolibet singulari supponit pro tempore eodem, aut alio et alio; si pro eodem, sic sunt omnes singulares falsae praeter unam; si pro tempore alio et alio, sic ex eis non sequitur dictum. Ad hoc enim quod ex aliquibus singularibus debeat sequi aliquod universale oportet quod singularia habeant¹ veritatem pro eodem tempore.

{34/56} ALBUM FUIT DISPUTATURUM

Sit quod Socrates fuerit albus et non est albus nec erit, et quod fuit disputaturus et non adhuc disputavit nec disputat.

1. Probatio. Quod fuit album fuit disputaturum, ergo album [ergo album] fuit disputaturum.

2. Contra. Quicquid fuit disputaturum disputat aut disputavit aut disputabit, album fuit disputaturum, ergo album disputat <aut disputavit aut disputabit>.

3. Respondeo et dico quod prima simpliciter vera est.

Ad 2. Et dico quod in <im>probatione est fallacia figurae dictionis, quia commutatur quid in quale, ut patet.

{35/57} DEUS SCIT QUICQUID SCIVIT

1. Probatio. Scivit omnia et null<i>us oblitus <est eorum> quae scivit; ergo etc.

2. Contra. Deus scit etc., sed scivit te non esse, ergo tu non es.

3. Respondeo et dico quod prima simpliciter vera est.

Ad 2. Et respondeo ad improbationem dicendo quod ibi est fallacia aequivocationis inter ista duo 'scivit te non esse, ergo tu non es', quia in primo sumitur esse quod est supra omne tempus et nullum rempus respicit, in secunda sumitur esse quod est in tempore et quod respicit tempus. Unde aequivocatur in prima propositione et in secunda.

VI. Uterque etc.²

Sophisma:

{36/58} UTERQUE ISTORUM EST UTERQUE³ ISTORUM
demonstratis duobus.

¹ habeant] *potius* haberent V.

² *Lemma ex Abstractionibus Ricardi, qui haec dicit: 'Uterque' differt a signo praecedente eo quod non distribuit in pluribus quam duobus, illud autem in pluribus. Similis tamen difficultas accidit in uno et in altero.*

³ uterque] quando alter V.

Et omnino dicendum est ad hoc sicut ad hoc

{1/1} OMNIS HOMO EST OMNIS HOMO.

Et ad hoc:

{37/59} UTERQUE ISTORUM EST TANTUM¹ ALTER ISTORUM

sicut ad hoc {3/3} OMNIS HOMO EST UNUS SOLUS HOMO.

Sophisma:

{38/70} NEUTRUM OCULUM HABENDO TU POTES VIDERE

1. Probetur inductive.

2. Contra. Quaelibet istarum est falsa 'si neutrum oculum habes tu potes videre' 'vel 'dum' vel 'quia'.

3. Respondeo et dico quod prima falsa est simpliciter.

Ad 1. Et respondeo ad [im]probationem et dico quod omni casu contingente est una singularis falsa ratione implicationis, sc. sive dirigatur sermo ad videntem utroque oculo vel altero vel <ad> caecum. /169rB/

VII. <'Totus' differt etc.>²

{39/79} TOTUS SOCRATES EST MINOR SOCRATE

1. Probatio. Quaelibet pars Socratis est minor Socrate, ergo totus Socrates est minor Socrate.

2. Contra. Totus Socrates est Socrates, ergo Socrates est minor Socrate.

3. Respondeo et dico primam esse distinguendam ex eo quod hoc quod dico 'totus' potest dicere quamlibet partem vel perfectum [et] ex partibus. Si autem dicat quamlibet partem, sic prima vera est; si autem dicat perfectum ex partibus, falsa. Primo modo probat, secundo modo improbat.

¹ tantum] quando V.

² Lemma ex Abstractionibus Ricardi sumpsit, ubi capitulum de toto sic incipit: 'Totus' differt a signis praecedentibus eo quod distribuit inter partes integrales et alia inter partes subiectivas; 'totum' enim idem est quod 'quaelibet pars'. Est tamen aequivocum ad ista duo 'quaelibet pars' et 'perfectum ex partibus'. Lemma errore omissum esse inde conicio quod et fenestra litterae initiali recipiendae relictas est et primi versus voces linea traductae sunt, quorum utrumque signum lemmatis & novi capituli est.

VIII. Consequentiarum etc.¹

Sophisma:

{40/85} SI ALIQUID EST VERUM EST VERUM IN HOC INSTANTI

1. Probatio. Omne quod est verum, est verum in hoc instanti; ergo si aliquid est verum etc.

2. Contra.² Ex necessario non sequitur contingens.

3. Respondeo et dico quod prima distinguenda est ex eo quod hoc quod dico 'si' potest denotare consequentiam simplicem vel ut nunc.

Ad 1. <Si autem denotat consequentiam simpliciter,> sic est prima falsa, et in hoc sensu est fallacia consequentis in probatione cum dicit «Omne quod est verum est verum in hoc instanti, ergo si aliquid etc.», quia in prima est distributio, in secunda condicio et distributio, unde fallit sicut a parte copulativae ad totam copulativam.

Ad 2. Si autem denotat ut nunc consequentiam, vera est, et in hoc sensu respondeo improbationi et dico quod in tali consequentia non requiritur quod antecedens numquam possit esse verum sine consequente, sed <quod> antecedens <nunc> non possit esse verum sine consequente.

{41/(92)³} QUICUMQUE DICIT TE ESSE ANIMAL DICIT VERUM

1. Probatio. Te esse animal est verum, ergo quicumque etc.

2. Contra. Quicumque dicit te esse asinum dicit te esse animal, ergo qui dicit te esse asinum dicit verum.

3. Respondeo et dico quod contingit dicere aliquid dupliciter: aut in se aut in suo consequente. Unde si sumatur 'dicere' primo modo, sic⁴ prima propositio vera; si autem secundo modo est prima propositio falsa.

{42/97} SI TU ES UBIQUE TU NON ES UBIQUE

{43/96} SI TU SCIS TE ESSE LAPIDEM TU NON SCIS TE ESSE LAPIDEM

Respondeo et dico quod verae sunt primae. Et cum oppositum non sequitur ad suum oppositum dico quod in talibus, sc. quando in aliquo antecedente intelliguntur opposita, bene potest sumi oppositum sequi ad oppositum.

¹ *Lemma ex Abstractionibus Ricardi, qui ait:* Consequentiarum alia ut nunc alia simpliciter; simplicium alia naturalis alia accidentalis, et harum omnium alia simplex alia composita. Est autem consequentia ut nunc quando nunc non potest antecedens esse verum sine consequente.

² contra] *potius* qua V.

³ *Apud Ricardum sophisma extat sub hac forma: SI ALIQUIS DICIT TE ESSE ANIMAL DICIT VERUM. Eadem ac noster forma usi sunt auctores 13^{mi} Sophismatum Oriensium et 30^{mi} Sophismatum Pragensium.*

⁴ sic] sed V.

{44/100} SI NULLUM TEMPUS EST ALIQUOD TEMPUS EST

1. Probatio. Si nullum tempus <est>, dies non est; et si dies non est, nox est; et si hoc, aliquod tempus est etc.

2. Contra. Oppositum non sequitur ad suum oppositum.

3. Respondeo et dico quod prima falsa est.

Ad 1. Et in probatione est fallacia consequentis cum dicit "Si dies non est, nox est", cum ex negativa non sequitur affirmativa.

{45/102} SI NIHIL EST ALIQUID EST

1. Probatio. Si nihil est, nihil esse est verum; et si hoc est, hoc dictum est verum "nihil esse"; et si hoc, aliquid est verum; <et si aliquid est verum, aliquid est;> ergo a primo: si nihil est aliquid est.

2. Contra. Oppositum non sequitur ad suum oppositum.

3. Respondeo et dico quod prima falsa est.

Ad 1. Et in probatione est fallacia secundum quid et simpliciter cum dicit «Si hoc /169vA/ dictum est verum "nihil esse", ergo aliquid est verum»; proceditur enim a quo ad simpliciter. Unde peccat secundum quid et simpliciter.

IX. 'In quantum' etc.¹

Sophisma:

{46/117} ALIQUA IN QUANTUM SUNT AEQUIVOCA SUNT UNIVOCA

1. Probatio. Aliqua in quantum sunt aequivoca habent hoc nomen commune 'aequivoca' et rationem eandem secundum illud² nomen; sed huiusmodi sunt univoca; ergo etc.

2. Contra. Oppositum non praedicatur de suo opposito.

3. Respondeo et dico quod prima simpliciter falsa est.

Ad 1. Et in probatione est fallacia secundum quid est simpliciter, quia oportet ibi suppleri³ hoc argumentum ad hoc quod sequatur conclusio: "ulterius aequivoca⁴ habent hoc nomen commune 'aequivocum' et eandem rationem secundum illud ipsum, ergo habent eandem rationem". Sed hic est fallacia secundum quid et simpliciter ex omissione determinationis impropriae.

¹ Lemma ex Abstractionibus Ricardi, cuius verba haec sunt: "Inquantum' addit consequentiam respectu signi praecedentis quia non solum dicit consequentiam sed etiam causam consequentiae".

² illud] potius idem V, item in responsione, infra.

³ ibi suppleri] in supponi V.

⁴ aequivoca] si con(tr)a V.

{47/124} QUANTO ALIQUID MAIUS EST TANTO MINUS VIDETUR

1. Probatio. Quanto aliquid maius est, tanto a remotiori videtur; et in quantum a remotiori videtur, tanto maius videtur; ergo a primo: quanto aliquid maius est, tanto minus videtur.

2. Contra. Quanto aliquid maius est, tanto maius videtur.

3. Respondeo et dico quod prima falsa est simpliciter.

Ad 1. Et in probatione est fallacia aequivocationis, quia in prima sumitur 'videtur' pro videre habitu, in minore pro videre actu; unde aequivocatur 'videtur' in maiori et in minori, unde est ibi fallacia aequivocationis.

X. Exponitur etc.¹

Sophisma:

{48/134} QUOTIENSCUMQUE FUISTI SEDENS TOTIENS FUISTI HOMO.

1. Probetur inductive.

2. Contra. Bis fuisti sedens, ergo bis fuisti homo.

3. Respondeo et dico quod prima est falsa² simpliciter.

Ad 2. Et in <im>probatione est fallacia figurae dictionis, commutatur enim quantitas continua in quantitatem discretam.

XI. 'An' abundat etc.³

Sophisma. Mentiatur⁴ Socrates vel Plato et nescias uter. Inde sic:

{49/144} TU SCIS AN DE MENTIENTE SIT FALSUM SOCRATEM ESSE IPSUM

1. Et probetur sic: Tu scis non esse falsum de mentiente Socratem esse ipsum, quia casu contingente quod Plato mentiatur non est falsum de mentiente Socratem esse ipsum, quia neque verum neque falsum, cum Platonem mentiri de Socrate neque verum neque falsum; casu contingente quod non mentiatur non est falsum de mentiente Socratem esse ipsum sed verum; et non sunt <plures casus, et hoc scis, et utroque casu non est>⁵ falsum de mentiente Socratem esse ipsum, ergo scis non esse falsum de mentiente ipsum esse <Socratem>, et ita tu scis esse falsum et nn esse falsum de mentiente Socratem esse ipsum, ergo tu nescis an de mentiente sit falsum etc.

¹ exponitur etc.] ***nitur etc. V. *Lemma ex abstractionibus Ricardi*.

² falsa] vera *malim propter respensionem ad improbationem*.

³ *Lemma ex Abstractionibus Ricardi, cuius capitulum de 'An' his verbis incipit: 'An' abundat super disiunctionem eo quod cum disiunctione denotat electionem, gratia cuius exigit verbum pertinens ad motum animi.*

⁴ mentiatur] moriatur V.

⁵ *Supplementum ex Abstractionibus Ricardi petivi.*

2. Contra. Sed hoc falsum est.

3. Respondeo et dico quod prima simpliciter vera est.

Ad 1. Et bene probatur.

Ad 2. Et in <im>probatione est fallacia consequentis quia potest habere aliam causam veritatis sc. quod ... neque sit verum neque falsum /169vB/.

XII. Negatio etc.¹

Sophisma. Mentiatur² Socrates vel Plato et nescias uter. Inde sic:

{50/155} NIHIL NIHIL EST

1. Probetur per naturam contradictionis.

2. Contra. Ergo nihil <nulla> substantia est, sed hoc est falsum, cum aequi-polleat huic 'quidlibet est aliqua substantia'.

3. Respondeo et dico quod prima simpliciter vera est.

Ad 2. Et in <im>probatione est fallacia consequentis sicut 'quidlibet aliquid est, ergo quidlibet aliqua substantia est'.

{51/160} NIHIL ET CHIMAERA SUNT FRATRES

1. Probetur per naturam contradictionis.

2. Contra. Quicumque sunt fratres, sunt; nihil et chimaera sunt fratres, ergo nihil et chimaera <sunt>.

3. Respondeo et dico quod prima vera est simpliciter.

Ad 2. Et in <im>probatione est fallacia consequentis inter minorem et conclusionem, sc. ista 'nihil et chimaera sunt fratres, ergo nihil et chimaera sunt', quia bene sequitur sine negatione sic: 'aliquid et chimaera sunt', unde cum apponitur li 'nihil' arguitur a destructione antecedentis ad destructionem consequentis. Unde est ibi fallacia consequentis.

{52/166} ALIQUA CAUSA NON ES HOMO

1. Probatur per naturam contradictionis.

2. Contra. Ergo non es homo aliqua causa, et ita nulla causa es homo.

3. Respondeo et dico primam esse distinguendam ex eo quod potest esse <causa> negationis vel negatio causae. Si sit ibi causa negationis, tunc est hiis sensus "aliquid est quod causat te non esse hominem", et sic est falsa. Si sit ibi negatio causae, tunc est hiis sensus "aliquid est quod non causat te esse hominem", et sic est vera.

¹ Lemma ex Abstractionibus Ricardi, cuius capitulum de negatione hoc modo incipit: Negatio duplex est: termini scilicet, quae facit terminum infinitum, et orationis, quae facit orationem negativam; et praeter hoc est terminus privativus.

² mentiatur] moriatur V.

Ad 2. Et in <im>probatione est fallacia consequentis, cum ex particulari non sequitur universale sed e converso.

{53/167} Nullo currente crescunt tibi cornua fronte

1. Probetur inductive.

Contra. Vel dum vel quia nulli currunt crescunt tibi cornua fronte.

2. Respondeo et dico quod prima falsa est.

Ad 1. Et respondeo ad <probationem> quamlibet singularem distinguendo secundum compositionem et divisionem. Si autem negatio negat hoc verbum 'crescunt', sic est quaelibet singularis vera¹ et divisa et negativa, et sic non sequitur ipsum universale, cum sit falsum. Vel negatio negat hoc participium 'currente' et sic² composita et affirmativa et falsa, et sic sequitur ipsum universale affirmativum et falsum.

XIII. 'Quam' etc.³

Sophisma:

{54/181} SOCRATES EST ALIUD ANIMAL QUAM BURNELLUS.

1. Probatio. Socrates est animal et Burnellus similiter, et non est idem animal, ergo aliud.

2. Contra. Socrates est aliud animal quam etc., ergo est aliud rationale vel irrationale.

3. Respondeo et dico quod prima vera est.

Ad 2. Et in <im>probatione est fallacia consequentis quia ad alietatem inferioris non sequitur alietas superioris, sed e converso.

{55/186} INFINITA SUNT FINITA

1. Probatio. Duo sunt finita et tria et sic de singulis, ergo prima vera.

2. Contra. Affirmatur oppositum de opposito.

3. Respondeo distinguendo eo quod nomen generale intellectum in hoc quod dico 'infinita' sc. 'res', potest praecedere ipsum vel subsequi. Si praecedat, sic est prima falsa; si subsequatur, sic prima⁴ est uno modo falsa, alio modo impropria.

¹ vera] *lectio incerta.*

² sic] *lectio multum dubia.*

³ *Lemma ex Abstractionibus Ricardi, cuius capitulum de 'quam' hoc pacto incipit: 'Quam' similiter, ut solet dici, impedit consequentiam ut negatio.*

⁴ prima] u(n)a V.

XIV. 'Incipit' etc.¹

Sophisma:

{56/187} QUOD INCIPIT ESSE DESINIT NON ESSE

1. Probatio. Quod incipit esse nunc primo capit esse, et quod nunc primo capit esse cessat non esse, /170rA/ <et quod cessat non esse> desinit non esse; ergo a primo: quod incipit esse desinit non esse.

2. Contra. Quod incipit esse est, quod desinit non esse <non est>, ergo quod est non est.

3. Respondeo et dico quod huiusmodi verba 'incipit' et 'desinit' possunt exponi dupliciter: aut secundum positionem praesentis temporis et privationem praeteriti vel futuri vel econverso. Unde si tam 'incipit' quam 'desinit' exponatur per positionem praesentis et privationem praeteriti vel futuri vel per privationem praesentis et positionem praeteriti vel futuri e<s>t prima simpliciter falsa. Si autem hoc <verbum> 'incipit' exponatur per positionem praesentis et per privationem futuri et hoc verbum 'desinit' econverso modo, est simpliciter prima vera, est enim hiis sensus "quod est et prius non fuit est et prius non fuit".

{57/212} TU NON CESSAS COMEDERE FERRUM

1. Probetur per naturam contradictionis.

2. Contra. Tu non cessas etc., ergo comedis et comedes ferrum.

3. Respondeo et dico quod prima simpliciter vera est.

Ad 2. Et in <im>probatione est fallacia consequentis a <pro>positione habente duas causas veritatis ad unam illarum, quia haec 'tu/ non cessas comedere ferrum' potest esse vera aut quia comedis et² comedes, aut quia non comedis. Unde cum arguit [ergo] «Tu non cessas comedere ferrum, ergo comedis et comedes ferrum»³ proceditur a <pro>positione praedicta ad alteram causam, unde peccat per fallaciam consequentis.

¹ Lemma ex Abstractionibus Ricardi, cuius capitulum de 'incipit' et 'desinit' ab hac explicatione orditur: 'Incipit' et 'desinit' cum diversis differentem habent expositionem, quia secundum unam expositionem ponit utrumque esse secundum praesens sic: incipit esse = est et non fuit, desinit esse = est et non erit. Et secundum aliam expositionem in eis est privatio secundum praesens sic: 'incipit esse' = 'non est sed erit', 'desinit esse' = 'non est sed fuit'.

² et] aut V.

³ ferrum] enim cum vel sim. V.

XV. 'Praeter' etc.¹

Sophisma:

{58/213} DECEM PRAETER QUINQUE SUNT QUINQUE

1. Probatio. Haec est falsa 'decem sunt quinque solum praeter² quinque', ergo illis exceptis erit vera, ergo haec est vera 'decem praeter quinque sunt quinque'.

2. Contra. Decem praeter quinque [...] sunt quinque, ergo quinque non sunt quinque, quia regula est «in exceptiva vera et affirmativa removetur <praedicatum> ab eo <quod> excipitur».

3. Respondeo distinguendo eo quod hoc quod dico 'praeter' potest teneri exceptive, et sic est prima falsa; vel deminutive, et sic prima vera. Uno modo probat, alio modo improbat.

{59/225} QUIDLIBET \EST/ QUIDLIBET QUOLIBET EXCEPTO³ PRAETER QUIDLIBET

1. Probetur inductive.

2. Contra. Tot excipiuntur quod supponuntur.

3. Respondeo et dico quod prima falsa est simpliciter, quia aequipollet isti 'quidlibet est quidlibet' -

Ad 2. Et in probatione est fallacia consequentis, quia bene sequitur e converso, et non sic, quia huius singulares non communicant in altero extremorum, sc. in praedicato, et propter hoc ex illis non sequitur universale.

XVI. 'Tantum' etc.⁴

Sophisma:

Sit de qualibet specie brutorum unum individuum quod currat, similiter omnis homo currat. Inde sic:

¹ Lemma ex Abstractionibus Ricardi, cuius capitulum de 'praeter' haec verba introducunt: 'Praeter' aliquando tenetur exceptive et tunc notat exemplum in praeiacenti; et quia affirmationi instat negatio et e converso, cum sit exceptio in affirmativis sequitur remotio praedicati a parte excepta, et in negativis sequitur eius affirmatio de excepto. Et aliquando non sumitur exceptive et tunc debet teneri deminutive et tunc non sequitur remotio praedicati ab eo quod sequitur hanc dictionem 'praeter'.

² praeter] pro V.

³ quolibet excepto] quidlibet exceptiva V.

⁴ Lemma ex initio capituli Ricardi de 'tantum': 'Tantum' positum cum subiecto denotat praedicatum removeri ab oppositis subiecti et illud positum cum praedicato denotat oppositum praedicati removeri a subiecto praeiacentis. Et iterum utrumlibet contingit dupliciter: uno modo faciendo generalem exclusionem, alio modo specialem; et ex hoc accidit diversitas in quibusdam sermonibus.

{60/228} TANTUM OMNIS HOMO CURRIT

1. Probatio. Omnis homo currit et non omnis leo nec omnis capra et sic de singulis, ergo tantum omnis homo currit.

2. Contra. Tantum omnis homo currit, ergo tantum omne animal rationale mortale¹ currit, non ergo omne irrationale currit.

3. Respondeo distinguendo primam eo quod li 'tantum' potest facere exclusionem generalem vel specialem, et facta exclusione generali falsa est, et est hiis sensus "nihil currit quod non <sit> omnis homo"; facta exclusione speciali vera est, et est hiis sensus "non omnis leo currit, non omnis capra, et sic de singulis".

Ad 2. Et hoc modo dico quod in <im>probatione est fallacia, scilicet cum dicit «Tantum omnis homo currit, /170rB/ ergo tantum omne animal rationale mortale currit», quia quamvis affirmativa unius sequatur ad affirmativam alterius sic 'omnis <homo> currit, ergo omne animal rationale mortale currit', cum negativa unius non sequatur ad negativam alterius, sic 'non omnis leo currit, non omnis capra, et sic de singulis, ergo non omne² animal irrationale'. Unde est ibi fallacia consequentis³, sc. a destructione antecedentis ad destructionem⁴ consequentis.

{61/230} SI TANTUM PATER EST NON TANTUM PATER EST

1. Probatio. Si tantum pater <est>, pater est; et si pater est, filius est; et si filius <est>, non tantum pater est; ergo a primo: si tantum pater <est>, non tantum pater est.

2. Contra. Oppositum non sequitur ad suum oppositum.

3. Respondeo et dico quod prima vera est.

Ad 2. Et ad <im>probationem respondeo et dico quod in talibus, ubi sc. opposita intelliguntur in aliquo antecedente, bene⁵ potest sumi oppositum sequi ad ipsum, ex omni enim naturaliter sequitur quod in ipso⁶ intelligitur.

{62/234} TANTUM UNUM <EST>

1. Probatio. Quicquid est, est unum; ergo prima vera.

2. Contra. Plura sunt, non [[unum]] ergo tantum unum est.

3. Respondeo et dico quod prima distinguenda est ex eo quod li 'unum' potest esse idem <quod> principium numeri, et sic est prima simpliciter falsa; vel potest esse unum quod convertitur cum ente, et sic est vera. Et in hoc sensu

¹ animal rationale mortale currit] animal currit rationale mortale V.

² omne] est V.

³ consequentis] *potius* scilicet V (.s. *pro* .9.).

⁴ destructionem] distributionem V.

⁵ bene] tantum V.

⁶ sequitur quod in ipso] sequetur quod in p(rim)o V.

†quod est con(ce)do† cum dicit «Plura sunt» quod plura non contradicunt uni
†confusio†.

{63/245} TANTUM VERUM OPPONITUR FALSO

1. Probatio. Verum¹ opponitur falso et nihil aliud quam verum opponitur falso, ergo tantum verum opponitur falso.

2. Contra. Ergo tantum verum et falsum opponuntur.

3. Respondeo. Dico quod prima vera est et bene probatur.

Ad 2. Et in <im>probatione est fallacia consequentis ab inferiori ad superius cum dictione exclusiva. Quamvis enim affirmativa sequatur ad affirmativam sic ‘verum opponitur falso, ergo verum et falsum opponuntur’, negativa tamen² non sequetur ad negativam, sic: ‘nihil aliud quam verum opponitur falso, ergo nulla alia opponuntur’.

XVII. ...bis etc.³

{64/255} SOLIUS BINARII PARS EST UNITAS ET NULLUS NUMERUS

1. Probatio. Binarii pars est unitas et <nullus> numerus, et non alterius quam binarii pars est unitas et nullus numerus, ergo etc.

2. Contra. Ergo solius binarii pars est unitas et nullus quaternarius.⁴

3. Respondeo et dico quod prima distinguenda est secundum compositionem et divisionem. Si autem sit divisa, tunc est hiis sensus “solius binarii pars est unitas, et nullus numerus”, et sic est falsa. Si autem sit composita, tunc est hiis sensus “solius binarii pars est unitas-et-nullus-numerus”, et sic est vera,

Ad 2. et in <im>probatione est fallacia consequentis ab inferiori ad superius cum dictione exclusiva, quia inferior est <nullus> numerus quam nullus quaternarius.

¹ verum] unum V.

² tamen] tantum V.

³ ...bis] vel ... his V. *Inter codices Abstractionum Ricardi Brugensis solus capitulum de 'solus' servat, quod incipit: 'Solus' cum eo convenit quod est 'tantum' in significatione et officio.*

⁴ *An null<i>us quaternar(ii) scribendum? At cf. Mag.abs. & solutionem.*

XVIII.¹

{65/256} SOLA NECESSARIA NECESSARIO SUNT VERA

1. Probetur per naturam exclusionis.

2. Contra. Quaecumque sunt necessario sunt vera, sola necessaria sunt necessario vera, ergo sola necessaria sunt vera.

3. Respondeo.² Dico quod prima multiplex est eo quod hoc adverbium 'necessario' potest determinare verbum ratione compositionis, et sic falsa, quia hiis est sensus quia haec propositio est necessaria 'sola necessaria sunt vera', aut ratione rei verbi, et sic est vera et est hiis sensus "sola necessaria habent esse necessario". /170vA/

Ad 2. Et in <im>probatione est fallacia compositionis: quamvis enim affirmativa sequatur ad affirmativam sic: 'necessaria necessario sunt <vera>', ergo necessaria sunt vera', negativa tamen non sequitur ad negativam sic: 'non alia quam necessaria necessaria sunt vera, ergo non alia sunt vera'.

{66/289} OMNIS HOMO DE NECESSITATE EST ANIMAL

1. Probetur inductive.

2. Et improbetur sic: Omnis homo de necessitate est animal, Socrates est homo, ergo Socrates de necessitate est animal.

3. Respondeo et dico quod prima distinguenda est ex eo quod potest fieri distributio pro partibus propinquis vel pro partibus remotis. Primo modo vera, secundo modo falsa. Et dico fieri distributio<nem> pro partibus propinquis cum reduplicatione speciei 'Socrates in quantum homo de necessitate est animal', et dico fieri distributio<nem> pro partibus remotis cum reduplicatione individuum [et] sic: 'Socrates in quantum Socrates de necessitate <est> animal'.

{67/Ø} OMNE GRAMMATICUM DE NECESSITATE EST HOMO

1. Probatio. Haec est vera et semper fuit vera et erit vera, ergo necessaria.

2. Contra. Ergo quidam homo de necessitate est grammaticus.

3. Respondeo et dico quod necessitas sumitur tripliciter: uno modo quando praedicatum inest subiecto sive subiectum sit sive non, ut 'si homo est animal <est>'; alio modo quando praedicatum inest subiecto existente, ut in proposito; tertio modo quando praedicatum inest subiecto <sub> tali dispositione, ut 'Socrates currit dum³ currit'. Unde sumendo necessitate<m> secundo modo dico quod prima propositio vera est.

¹ *Novum capitulum hic incipere indicavit scriba fenestra ad litteram initialem recipiendam relicta et primo versu linea traducto. Concludere licet auctorem huius summae sophisma 'sola necessaria necessario sunt vera' sophismatibus de necessario annumerasse, quamquam apud Ricardum inter sophismata ad 'solus' pertinentia tractatum esset.*

² respondeo] *lectio incerta.*

³ Socrates currit dum] [[homo]] \Socrates/ currit dum(?) V.

Ad 2. Et cum improbat per suam conversam, dico quod non debet sic converti nisi fuerit ibi necessitas primo modo dicta.

{68/Ø} NULLUS SENEX ERIT PUER

1. Probetur inductive.

2. Contra. Ergo nullus puer erit senex.

3. Respondeo et dico quod prima multiplex est secundum istam regulam «Terminus communis supponens verbo de futuro potest supponere pro eis quae sunt vel pro eis quae erunt».¹ Si autem supponat pro praesenti est his sensus “nullus qui est senex erit puer”, et sic vera; si autem supponat pro futuro,² est iis sensus “nullus qui erit senex erit puer”, et sic est falsa.

Ad 2. Et ad improbationem dico quod non recte convertit, immo sic debet converti: ‘ergo nullus futurus puer est senex’, et haec est vera.

{69/292} ANIMA ANTICHRISTI NECESSARIO ERIT

1. Probatio. Anima Antichristi necessario erit quando erit, ergo anima Antichristi necessario erit.

2. Contra. Antichristus contingenter erit, ergo Antichristi anima erit contingenter.

3. Respondeo et dico quod prima vera est simpliciter.

Ad 2. Et in <im>probatione est fallacia consequentis, quia non sequitur ‘si antecedens est contingens, et consequens’. Unde non sequitur, quamvis Antichristus contingenter erit, quod est antecedens, quod propter hoc anima eius erit contingenter, quod est consequens. Necessarium enim aliquando potest sequi ad contingens,³ sed non e converso, quia ad necessarium numquam sequitur contingens.

Explicit summa sophismatum disputabilium.

¹ erunt] [[non sunt]] fuerunt V.

² futuro] praeterito V.

³ contingens] con(sequen)s V.